

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie

DOBROVOLNÉ DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ

VOLUNTARY PENSION INSURANCE

Bakalářská práce

Marcela Dostálová

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Bc. Zbyněk Vočka

Olomouc 2015

Chtěla bych poděkovat panu Mgr. Bc. Zbyňkovi Vočkovi za metodické vedení bakalářské práce.

Děkuji.

Marcela Dostálová

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V České Třebové, dne 25. 3. 2015   Podpis autora:.....

OBSAH

ÚVOD	6
1. Vymezení základních pojmů.....	7
2. Systém sociálního zabezpečení	9
2.1. Sociální správa České republiky.....	10
2.1.1. Organizace a charakteristika sociální správy.....	10
2.2. Systém sociálního zabezpečení v České republice.....	11
2.3. Důchodové pojištění v rámci systému sociálního zabezpečení v České republice.....	12
3. Orgány státní správy spravující důchodové pojištění.....	13
3.1. Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky.....	13
3.2. Česká správa sociálního zabezpečení	15
3.3. Okresní správa sociálního zabezpečení.....	18
4. Sociální pojištění.....	20
4.1. Systém sociálního pojištění.....	20
4.2. Dělení systémů sociálního pojištění.....	21
4.3. Příjem do systému sociálního pojištění.....	22
5. Důchodové pojištění.....	23
5.1. Okruh pojištěných osob	23
5.2. Druhy důchodů a splnění podmínek nároku na tyto důchody.....	27
5.2.1. Starobní důchod.....	27
5.2.2. Invalidní důchod.....	30
5.2.3. Vdovský a vdovecký důchod.....	30
5.2.4. Sirotčí důchod.....	32
5.3. Výše důchodů.....	33
5.4. Podmínky účasti na důchodovém pojištění.....	33
5.5. Doba pojištění a náhradní doba pojištění.....	34
6. Dobrovolné důchodové pojištění.....	35
6.1. Okruh dobrovolně důchodově pojištěných osob.....	35
6.2. Přihlášení a odhlášení k účasti na dobrovolném důchodovém pojištění.....	41
6.3. Placení pojistného na dobrovolné důchodové pojištění.....	43

6.4. Vyměřovací základ a sazba výše pojistného.....	44
6.5. Lhůty platné pro úhradu pojistného.....	45
7. Praktická část bakalářské práce.....	47
7.1. Metodologie výzkumného šetření a výběr zkoumaného souboru.....	47
7.2. Stanovení hlavní a dílčích výzkumných otázek	50
7.3. Výsledky výzkumného šetření, porovnání a popis.....	52
7.3.1. Důvod k přihlášení k dobrovolnému důchodovému pojištění.....	52
7.3.2. Výše měsíčního pojistného dobrovolně důchodově pojištěných klientů.....	54
7.3.3. Účast na důchodovém spoření dobrovolně důchodově pojištěných klientů.....	55
7.3.4. Účast na důchodovém pojištění z jiného důvodu dle § 5 zákona č. 155/1995 Sb.....	56
7.3.5. Věková struktura dobrovolně důchodově pojištěných klientů.....	57
7.3.6. Počet mužů a žen dobrovolně důchodově pojištěných.....	58
7.3.7. Délka pojištění osob dobrovolně důchodově pojištěných.....	59
7.3.8. Opakované přihlášení k dobrovolnému důchodovému pojištění.....	60
7.3.9. Porovnání počtu dobrovolně důchodově pojištěných klientů na OSSZ Ústí nad Orlicí.....	61
7.4. Závěry výzkumného šetření.....	62
Závěr.....	67
Seznam tabulek	68
Seznam grafů.....	69
Použitá literatura	70
Seznam příloh	72

Úvod

Bakalářská práce bude zaměřena na formu a možnosti zabezpečení se na stáří, případnou invaliditu nebo úmrtí živitele dle současné legislativní úpravy. Seznámí čtenáře s právní normou, která upravuje tyto sociální události a vymezuje okruh osob, které jsou povinné účastnit se důchodového pojištění ze zákona, a které se mohou účastnit tohoto pojištění dobrovolně. Tímto je zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů. *„Zabezpečení seniorů je poměrně mladý obor sociální politiky, který se vyvinul až po úrazovém, nemocenském a invalidním pojištění“* (Tomeš, 2011, s. 169). V průběhu praxe v rámci mého zaměstnání na Okresní správě sociálního zabezpečení v Ústí nad Orlicí jsem měla možnost podrobně se seznámit s agendou důchodového pojištění. Proto jsem si jako téma své bakalářské práce zvolila dobrovolné důchodové pojištění. Zaměřím se na to, jak klienti této možnosti dobrovolného důchodového pojištění v rámci zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, využívají.

Klienti mají možnost této formy důchodového pojištění využívat od roku 1996, kdy vešla tato právní úprava v platnost. Z této bakalářské práce se dozvíte, jak je tento institut pojištění v rámci důchodového pojištění klienty využíván. Budu se snažit problematiku důchodového pojištění a dobrovolného důchodového pojištění blíže popsat a vysvětlit. V začátku práce se pokusím vymezit základní pojmy, které s touto problematikou souvisí. Dále se pokusím popsat systém sociálního zabezpečení, sociální správu a systém sociálního pojištění.

Cílem bakalářské práce bude vymezení profilu klientů, kteří se přihlašují k dobrovolnému důchodovému pojištění. Z praxe je patrné, že počet takto pojištěných klientů má vzrůstající tendenci, proto lze předpokládat, že do budoucna bude takto pojištěných klientů přibývat. V praktické části bakalářské práce bude proveden výzkum, který se bude zabývat klienty, kteří volí tento druh pojištění a také bude provedeno porovnání počtů takto pojištěných klientů, přihlášených na Okresní správě sociálního zabezpečení v Ústí nad Orlicí v jednotlivých letech.

1. Vymezení základních pojmů

Tato kapitola bude věnována vysvětlení základních pojmů souvisejících s problematikou důchodového pojištění.

Sociální politika – „*soustavné a cílevědomé úsilí jednotlivých sociálních subjektů o změnu nebo o udržení a fungování sociálního systému*“ (Matoušek, 2008, s. 199).

Sociální zabezpečení – soubor institucí a institutů, který poskytuje ochranu a pomoc lidem v případech ohrožení zdraví, nemoci, nezaměstnanosti, zdravotního poškození, invalidity, pracovního úrazu, stáří, těhotenství a mateřství, rodičovství a úmrtí živitele. Občané si na rozdíl od sociální pomoci na sociální zabezpečení sami přispívají (Matoušek, 2008, s. 206).

Sociální pojištění – institucionální systém, kterým se občan sám povinně zajišťuje pro případ budoucí pojistné události nebo někdo jiný (např. zaměstnavatel nebo stát) zajišťuje občana (Matoušek, 2008, s. 137).

Důchodové pojištění – „*součást sociálního pojištění pro definovaný okruh sociálních událostí*“ (Matoušek, 2008, s. 136).

Důchodový věk (věk pro vznik nároku na důchod) - neurčuje, kdo je a kdo není starý. Vychází z předpokladu, že většina lidí v daném věku nemá již sílu, aby se věnovala plnohodnotně výdělečné činnosti (ILO in Tomeš, 2011, s. 170).

Dítě – dítětem pro účely zákona o důchodovém pojištění se rozumí dítě, které má po zemřelém nárok na sirotčí důchod a dítě, které bylo v rodině zemřelého vychováno, jde-li o vlastní či osvojené dítě vdovy nebo bylo-li dítě alespoň jedním z nich převzato do dne smrti manžela do péče nahrazující péči rodičů (§ 50 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

Nezaopatřené dítě – pro účely zákona o důchodovém pojištění se za nezaopatřené dítě považuje dítě do skončení povinné školní docházky, nejdéle však do 26. roku věku, pokud se soustavně připravuje na budoucí

povolání (§ 20 zákona č. 155/1995 Sb., důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

Pojištěnec – pro účely pojištění se pojištěncem rozumí osoba, která je nebo byla účastna pojištění (§ 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

Pojistné na sociální zabezpečení – zahrnuje důchodové a nemocenské pojištění, které je založeno na pojistném principu, tj. na pravidelném placení příspěvku – pojistného ([www.pojistné na sociální zabezpečení.cz](http://www.pojistne.na.socialni.zabezpeci.cz)).

Pojištění sociální – institucionální systém, kdy se občan sám povinně zajišťuje pro případ budoucí pojistné události nebo občana zajišťuje někdo jiný. Česká právní úprava z. č. 589/1999 Sb. mluví o pojistném na sociální zabezpečení, které zahrnuje důchodové pojištění, nemocenské pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti (Matoušek, 2008, s. 137).

Průměrná mzda – pro účely zákona o pojistném na sociální zabezpečení se považuje částka, která se vypočte jako součin všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který o dva roky předchází kalendářnímu roku, pro který se průměrná mzda zjišťuje, a přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu. Vypočtená částka se zaokrouhluje na celé koruny nahoru (§ 23 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů).

Stáří – věkové období, které začíná v současné západní kultuře v 60 – 65 letech, kdy lidé odcházejí do důchodu (Matoušek 2008, s. 214).

Invalidita – invalidita se vztahuje k nároku na důchod dle zákona č. 155/1995 Sb. Osoba je invalidní, jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla jeho pracovní schopnost nejméně o 35 %. Jedná-li se o pokles pracovní schopnosti pojištěné osoby nejméně o 35 % a nejvíce o 49 %, jde o invaliditu prvního stupně. Pokud poklesla pracovní schopnost nejméně o 50 %, nejvíce však o 69 %, jde o invaliditu druhého stupně. Poklesne-li pracovní schopnost nejméně o 70 %, jedná se o invaliditu třetího stupně (§ 39 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

Následující kapitola bude věnována Systému sociálního zabezpečení.

2. Systém sociálního zabezpečení

„Soustava sociálního zabezpečení je souborem právních, finančních a organizačních nástrojů a opatření, jejichž cílem je kompenzovat nepříznivé finanční a sociální důsledky různých životních okolností a událostí, ohrožujících uznaná sociální práva, nebo takovým životním situacím předcházet“ (Potůček, 1995, s. 69).

Systém sociálního zabezpečení prochází neustálými změnami a společnost jej utváří dlouhá léta.

Každá dnešní vyspělá společnost věnuje otázkám sociálního zabezpečení velkou pozornost. V souvislosti s průmyslovým rozvojem dochází k závažným změnám životních podmínek, způsobu práce, mění se pracovní podmínky a život člověka vůbec. Změny přinášejí nárůst sociálních rizik neboli sociálních událostí či příhod pro občany. Lidé se v životě dostávají do nových rizikových situací. Ve společnosti se stává obtížné a nemožné, aby jednotlivec nesl důsledky sociálních rizik. Proto se stát i organizace snaží předcházet takovým situacím, snaží se je zmírňovat a odstraňovat (Krebs a kol., 2007, s. 161).

Sociálnímu zabezpečení se v různých zemích přikládá různý obsah (Tomeš in Krebs, 2007, s. 162). Tyto obsahy se liší charakterem, formou, cíli, náplní i vymezením okruhu sociálních událostí. V užším pojetí se sociální zabezpečení omezuje pouze na důchodové zabezpečení a sociální služby, v širším pojetí je do sociálního zabezpečení zahrnuto: péče o zdraví, zabezpečení při dočasné neschopnosti pro nemoc a úrazy, zabezpečení matek v těhotenství a mateřství, pomoc při výchově dětí v rodině, zabezpečení při invaliditě, zabezpečení ve stáří, zabezpečení rodinných příslušníků a pozůstalých, zabezpečení v nezaměstnanosti (Krebs a kol., 2007, s. 162).

Systém sociálního zabezpečení se podílí na výkonu sociální správy, proto bych ráda v následující kapitole věnovala sociální správě v České republice, její organizaci a charakteristice.

2.1. Sociální správa v České republice

V každém státě, stejně tak i v České republice se vytvořil systém orgánů a organizací působících v sociální správě, které jsou vzájemně propojeny a doplňují se nebo si konkurují. Soudobý systém sociální správy má základ v evropské sociální doktríně, která je založena na principu lidského práva na důstojnost, svobodu, solidaritu a participaci na demokratické správě (Tomeš, 2009, s. 53).

Podle právní povahy subjektů, které se na sociální správě podílejí, můžeme sociální správu dělit na státní správu, samosprávu a soukromou správu (Koldinská, 2007, s. 45).

2.1.1. Organizace a charakteristika sociální správy

V České republice je sociální správa koncipována tak, že upřednostnila garance ze strany státu, proto je větší část sociální ochrany spravována a organizována státními orgány. Pokud spravuje něco stát, skýtá taková správa největší záruky a jistoty, ale na druhé straně může být taková správa nedostatečně pružná a efektivní (Koldinská, 2007, s. 45).

Nejvyšším stupněm právní formalizace systému sociální správy je stát. Stát prostřednictvím parlamentu, vlády, soudů, samosprávnými územními částmi a samosprávnými veřejnoprávními institucemi je vybaven veřejnou mocí. Veřejná moc rozhoduje o státní sociální politice prostřednictvím přijímání právních předpisů. Vytváří mechanismy pro jejich realizaci a organizuje přerozdělování k jejich financování a jejich kontrolu (Tomeš, 2009, s. 53).

Nejsilnějším sociálním subjektem je stát, který zaručuje občanům jejich lidská práva deklarovaná ústavou. Samosprávnou jednotkou státu v rozsahu stanoveném ústavou a zákony, která má své území, majetek, příjmy, obyvatele a orgány, je obec. Soukromá správa v sociální oblasti zahrnuje právnické osoby podnikatelského charakteru, nepodnikatelského charakteru a fyzické osoby, zaměstnávající jiné fyzické osoby nebo mají aprobaci MPSV k sociálním činnostem (Tomeš, 2010, s. 110 - 114).

Dále se budu ve své práci zabývat sociální správou, kterou vykonává stát. Tato práce je zaměřena na důchodové pojištění, které patří do systému sociálního zabezpečení a sociální zabezpečení podléhá výkonu státní správy.

V následující kapitole se pokusím popsat systém sociálního zabezpečení v České republice.

2.2. Systém sociálního zabezpečení v České republice

Systém sociálního zabezpečení v České republice se v současné době opírá o tři pilíře: sociální pojištění, státní sociální podporu a sociální pomoc. Do sociálního pojištění je zahrnuto důchodové pojištění, nemocenské pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Státní sociální podpora se orientuje na rodiny s nízkými příjmy a početné rodiny. Finanční sociální pomoc poskytuje formou dávek osobám s příjmem nižším než je životní minimum. Sociální pomoc zahrnuje služby pro staré a nemocné občany a poskytuje dávky sociální pomoci. V České republice jsou příjmy a výdaje systému sociálního zabezpečení součástí státního rozpočtu. Ze sociálního pojištění je hrazeno 81 % z celkových výdajů na systém sociálního zabezpečení, u státní sociální podpory je to 16 % a na sociální pomoc odchází 3 % těchto prostředků. Dle platných právních předpisů je v České republice orgánem sociálního zabezpečení Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky (Matoušek, 2008, s. 222).

V České republice jsou v rámci systému sociálního zabezpečení řešeny sociální události, na které se občan může předem připravit (pojistit). Toto pojištění probíhá formou odložení části své spotřeby na krytí budoucí nejisté dlouhodobé či krátkodobé sociální události. V dnešním systému sociálního pojištění jsou to systémy – důchodové pojištění a nemocenské pojištění, které zajišťují sociální potřeby občanů, když u nich nastane sociální událost spojená se ztrátou příjmu z výdělečné činnosti v případech mateřství, ošetřování člena rodiny, nemoci, invalidity, stáří a ztráty živitele. Sociální pojištění tak můžeme charakterizovat jako výraz sociální odpovědnosti občanů k sobě a své rodině. Systém státní sociální podpory řeší sociální situace, kdy je účelné podpořit rodiny s dětmi v případě narození dítěte, péči rodičů o ně v raném dětství, při jeho výchově po dobu přípravy na povolání atd. Pro tyto případy je v zákoně ustanoveno několik základních dávek, které se člení v závislosti na konkrétních sociálních situacích. Tyto dávky jsou financovány z daní, potažmo ze státního rozpočtu a jsou vypláceny prostřednictvím úřadů práce. Co se týče systému sociální pomoci, zde se

řeší sociální situace stavu hmotné a sociální nouze. Jsou to situace, které není občan schopen řešit sám ani s pomocí své rodiny. Takový občan není sociálně pojištěn a nesplňuje podmínky vzniku nároku na státní zaopatření. Sociální pomoc se v těchto situacích poskytuje ve formě sociální služby, kterou poskytují převážně nestátní neziskové organizace. Orgánem pomoci v hmotné nouzi je krajská pobočka Úřadu práce a Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Další formou pomoci je sociálněprávní ochrana, kterou poskytuje stát prostřednictvím pověřených obecních úřadů. Tato forma sociální pomoci se od pojištění a zaopatření liší individualizovanou aplikací podmíněnou sociální nouzí. Tímto způsobem pojaté základní systémy sociálního zabezpečení jsou v souladu s nejnovějšími trendy ve vyspělých průmyslových zemích i s teoretickými poznatky. V současných světových sociálních systémech jsou obsaženy dávky založené na principu pojištění i dávky výběrového charakteru, jejichž výše je stanovena v závislosti na konkrétní příjmové a sociální situaci rodiny (Krebs, 2007, s. 164 - 165).

Každá koncepce sociálního zabezpečení je vždy podmíněna historickým vývojem, národní tradicí a mnoha faktory, jako jsou např.: faktory ekonomické, společensko-politické a demografické (Krebs, 2007, s. 166).

V další kapitole se zaměřím na důchodové pojištění fungující v systému sociálního zabezpečení v České republice.

2.3. Důchodové pojištění v rámci systému sociálního zabezpečení v ČR

Sociální pojištění, kterého je důchodové pojištění součástí, je jedním ze tří pilířů současného systému sociálního zabezpečení v České republice.

Jak jsem uvedla již v předcházející kapitole, jsou příjmy a výdaje systému sociálního zabezpečení součástí státního rozpočtu (§ 2 zákona č. 589/199 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů).

Dne 1. ledna 1993, nabytím účinnosti zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, bylo zavedeno pojistné na sociální zabezpečení, které zahrnuje pojistné na důchodové

pojištění a pojistné na nemocenské pojištění (§ 1 zákona č. 589/199 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů).

Pojistné na důchodové pojištění, které jsou povinni platit zaměstnanci, odvádějí jako plátcí jejich zaměstnavatelé. Osoby samostatně výdělečně činné jsou povinny platit pojistné na důchodové pojištění, jsou-li tohoto pojištění účastny. A osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění jsou povinny odvádět pojistné na důchodové pojištění za dobu dobrovolné účasti na tomto pojištění (§ 3 zákona č. 589/199 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů).

Výběrem pojistného na sociální zabezpečení je pověřena Česká správa sociálního zabezpečení, která toto pojistné odvádí do státního rozpočtu, ze kterého jsou následně vypláceny důchody a dávky nemocenského pojištění, jejichž výplatou je Česká správa sociálního zabezpečení též pověřena. Dle statistik je ČSSZ ve výběru předepsaného pojistného poměrně úspěšná (www.cssz.cz).

V této kapitole se budu věnovat orgánům státní správy, které provádějí sociální zabezpečení a spravují důchodové pojištění.

3. Orgány státní správy spravující důchodové pojištění

Ústředním orgánem pro důchodové pojištění je v České republice Ministerstvo práce a sociálních věcí (Tomeš, 2009, s. 90).

Dalším orgánem sociálního zabezpečení přímo podléhajícím Ministerstvu práce a sociálních věcí je Česká správa sociálního zabezpečení a okresní správy sociálního zabezpečení. Ozbrojené sbory mají zvláštní sociální zabezpečení, které si sami spravují. Toto se týká Ministerstva vnitra, ministerstva spravedlnosti a ministerstva obrany (Tomeš, 2009, s. 245).

3.1. Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky

Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky je kromě orgánu důchodového pojištění také orgánem státní správy pro pracovněprávní vztahy, bezpečnost práce, zaměstnanost a rekvalifikaci, kolektivní

vyjednávání, mzdy, nemocenské pojištění, úrazové pojištění, sociální péči o rodinu a děti, péči o občany, kteří potřebují zvláštní pomoc, a pro další otázky sociální politiky (Tomeš, 2009, s. 90).

Ministerstvo práce a sociálních věcí bylo zřízeno zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Tímto zákonem je vymezena základní působnost ministerstva (www.mpsv.cz).

Oblasti působnosti tohoto ministerstva jsou:

- pracovněprávní vztahy, bezpečnost práce, zaměstnanost a rekvalifikace,
- kolektivní vyjednávání, mzdy a jiné odměny za práci,
- důchodové zabezpečení, nemocenské pojištění, sociální zabezpečení a sociální péče,
- péče o pracovní podmínky žen a mladistvých,
- právní ochrana mateřství,
- péče o rodinu,
- sociálně právní ochrana dětí,
- péče o občany, kteří potřebují zvláštní pomoc,
- integrace cizinců.
- zajištění rovnosti pohlaví (www.mpsv.cz).

Ministerstvo práce a sociálních věcí řídí, kontroluje a rozvíjí sociální pojištění. Ministerstvo práce a sociálních věcí řídí Českou správu sociálního zabezpečení jako podřízenou správu a zajišťuje úkoly, které vyplývají z mezinárodních smluv. Důchodové pojištění spravuje Česká správa sociálního zabezpečení a jí řízené okresní správy sociálního zabezpečení (Tomeš, 2009, s. 245).

Ministerstvo práce a sociálních věcí sleduje vývoj důchodového pojištění, připravuje legislativní návrhy. Česká správa sociálního zabezpečení se Ministerstvu práce a sociálních věcí zodpovídá pravidelně ze své činnosti, předkládá MPSV výroční zprávy (Tomeš, 2011, s. 144).

Další kapitola podrobně přiblíží činnost ČSSZ, její působnost a kompetence.

3.2. Česká správa sociálního zabezpečení

Česká správa sociálního zabezpečení (dále ČSSZ) byla ustavena, s účinností od 1. září 1990 zákonem ČNR č. 210/1990 Sb., o změnách v působnosti orgánů České republiky a o změně zákona č. 20/1966 Sb., o péči zdraví lidu, jímž byl novelizován zákon ČNR č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů ČSR v sociálním zabezpečení. ČSSZ vznikla sloučením několika úřadů: Úřadu důchodového zabezpečení v Praze, České správy nemocenského pojištění a Správy nemocenského pojištění Svazu českých a moravských výrobních družstev (www.cssz.cz).

ČSSZ je organizační složkou státu financovanou ze státního rozpočtu. Pojistné a příspěvky, které ČSSZ vybere, odvádí do státního rozpočtu a z něho jsou potom hrazeny dávky. Postavení a úkoly ČSSZ a OSSZ jsou stanoveny zákonem o organizaci a provádění sociálního zabezpečení č. 582/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů (Tomeš 2009, s. 246).

ČSSZ je největší finančně správní institucí v rámci státní správy ČR, která spravuje agendu zhruba 8,5 milionů klientů, z toho je více než 2,9 milionů důchodců a vyplácí přes 3,5 milionu důchodů a měsíčně okolo 200 tisíc dávek nemocenského pojištění (www.cssz.cz).

Pojistné, které pravidelně vybírá na sociální zabezpečení a příspěvky na státní politiku zaměstnanosti, jsou přínosem do státního rozpočtu více než 1/3 všech příjmů. ČSSZ má na starost kromě důchodového pojištění, nemocenského pojištění i lékařskou posudkovou službu. Plní úkoly vyplývající z mezinárodních úmluv o sociálním zabezpečení a podle koordinačních nařízení Evropské unie je styčným místem vůči zahraničním institucím pro peněžité dávky v nemoci a mateřství, důchody a peněžité dávky v případě pracovních úrazů a nemocí z povolání (www.cssz.cz).

ČSSZ plní úkoly stanovené v § 5 odstavec 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů:

- 1) rozhoduje o dávkách důchodového pojištění, pokud není v uvedeném zákoně stanoveno, že o nich rozhoduje jiný orgán sociálního zabezpečení, a zařizuje výplaty těchto dávek,
- 2) rozhoduje o povinnosti občana vrátit dávku důchodového pojištění poskytnutou neprávem nebo v nesprávné výši, pokud je o této dávce oprávněna rozhodovat,
- 3) rozhoduje o povinnosti organizace nahradit neprávem vyplácené částky na dávce důchodového pojištění, pokud je o této dávce oprávněna rozhodovat,
- 4) rozhoduje o odvoláních ve věcech, v nichž v prvním stupni rozhodla okresní správa sociálního zabezpečení,
- 5) rozhoduje o odstranění tvrdostí, které by se vyskytly při provádění sociálního zabezpečení, pokud jí bylo v jednotlivých případech svěřeno,
- 6) vybírá pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti podle zvláštního zákona,
- 7) jedná před soudem v řízení o přezkoumání rozhodnutí ve věcech sociálního zabezpečení,
- 8) plní úkoly při výplatě dávek sociálního zabezpečení do ciziny,
- 9) řídí a kontroluje činnost okresních správ sociálního zabezpečení,
- 10) dává souhlas ke změně pobytu práce neschopného občana při jeho odjezdu do ciziny,
- 11) zajišťuje vydávání tiskopisů předepsaných podle tohoto zákona (§ 5 odstavec 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů).

ČSSZ mimo zákonem stanovené úkoly vykonává další důležité činnosti zajišťující její efektivní provoz:

- odpovídá za účelné vynakládání rozpočtových prostředků na sociální zabezpečení,
- sestavuje návrhy plánu a rozpočtu pro zajištění provozu ČSSZ,
- odpovídá za vedení klasických a automatizovaných evidencí dat potřebných pro rozhodování ve věcech důchodového pojištění, nemocenského pojištění a lékařské posudkové služby,

- odpovídá za vytváření a rozvíjení automatizovaného informačního systému a provádí racionalizační opatření v oblasti sociálního zabezpečení,
- odpovídá za správu svěřeného majetku, např. budov, zařízení, výpočetní techniky atd. (www.cssz.cz).

Dále ČSSZ kromě úkolů uložených v § 5 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů provádí kontrolu plnění povinností subjektů sociálního zabezpečení, posuzuje zdravotní stav a pracovní schopnost občanů pro účely sociálního zabezpečení, vede evidenci práce neschopných občanů a v určených případech provádí nemocenské pojištění (www.cssz.cz).

ČSSZ je dle koordinačních nařízení EU styčným orgánem vůči zahraničním institucím pro peněžité dávky v nemoci a mateřství, důchody a peněžité dávky v případě pracovních úrazů a nemocí z povolání (www.cssz.cz).

Česká správa sociálního zabezpečení při zajišťování svých úkolů spolupracuje s ostatními orgány státní správy, organizacemi a dalšími subjekty, které se také podílejí na provádění sociálního zabezpečení v České republice nebo vykonávají jiné činnosti související bezprostředně s touto oblastí. ČSSZ spolupracuje především s:

- orgány sociálního zabezpečení ministerstva obrany, ministerstva vnitra a ministerstva spravedlnosti, vzájemně si předávají podklady materiálů pro výplaty některých důchodů,
- ministerstvem zdravotnictví spolupracují ve věcech lékařské posudkové služby, Všeobecnou zdravotní pojišťovnou spolupracují ve věcech lékařské posudkové služby, předávají údaje o zániku nároku na některé druhy důchodů, a dalšími zdravotními pojišťovnami,
- ministerstvem financí ve věcech rozpočtových prostředků a zřizování nových účtů,
- peněžními ústavy ve věci výplat důchodů na účty, především s Českou národní bankou, která vede účty ČSSZ.

- státním podnikem Česká pošta, který zajišťuje v největší míře hotovostní výplaty důchodů,
- zdravotnickými zařízeními při posuzování zdravotního stavu a při zajišťování výplat důchodů do těchto zařízení,
- zařízení sociálních služeb při zajišťování výplat důchodů do těchto zařízení,
- fyzickými a právníckými osobami při plnění úkolů v oblasti sociálního zabezpečení a lékařské posudkové služby (www.cssz.cz).

V neposlední řadě spolupracuje ČSSZ se členy příslušných výborů Poslanecké sněmovny a Senátu Parlamentu ČR v rámci legislativního procesu a přípravy koncepce sociálního zabezpečení. V mezirezortních připomínkových řízeních spolupracuje ČSSZ i s dalšími ústředními orgány státní správy České republiky (www.cssz.cz).

ČSSZ přímo řídí okresní správy sociálního zabezpečení, o kterých bude pojednávat následující kapitola.

3.3. Okresní správa sociálního zabezpečení

Okresní správy sociálního zabezpečení (dále OSSZ) jsou zřízeny pro územní obvody shodné s územními obvody okresů. Pro Prahu je zřízena Pražská správa sociálního zabezpečení (dále PSSZ), která plní funkci okresní správy sociálního zabezpečení. PSSZ zřizuje v jednotlivých městských částech územní pracoviště sociálního zabezpečení a přesouvá na ně některé své úkoly (Tomeš, 2009, s. 248).

Pro město Brno vykonává působnost okresní správy sociálního zabezpečení Městská správa sociálního zabezpečení Brno (www.cssz.cz).

Působnost OSSZ zahrnuje oblast sociálního zabezpečení (důchodové pojištění a nemocenské pojištění) a lékařskou posudkovou službu. Tyto kompetence jsou upraveny zákonem ČNR č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů. OSSZ plní úkoly stanovené v § 6 odst. 4 tohoto zákona:

Okresní správy sociálního zabezpečení:

- rozhodují ve sporných případech o vzniku a zániku důchodového pojištění,
- rozhodují ve sporu o vzniku mezi občanem a jeho zaměstnavatelem o správnost zápisu v evidenčním listu důchodového pojištění,
- rozhodují o pojistném na důchodové pojištění, které platí osoby dobrovolně účastné na důchodovém pojištění,
- rozhodují o pojistném na nemocenské pojištění, které platí osoby samostatně výdělečně činné a zahraniční zaměstnanci,
- rozhodují o pokutách za neplnění povinností zaměstnavatelů a osob samostatně výdělečně činných v sociálním zabezpečení,
- rozhodují o odstranění tvrdostí, které by se vyskytly při provádění sociálního zabezpečení,
- rozhodují o dobách a rozsahu péče o osoby závislé na péči jiné osoby,
- rozhodují o započítání celého kalendářního roku do doby zaměstnání před 1. lednem 1976, jestliže člen jednotného zemědělského družstva nepracoval stanovený počet pracovních dnů,
- doporučují v rámci kontrolní lékařské prohlídky zařazení na pracovní rehabilitaci fyzické osoby, které přestaly být invalidní,
- vedou potřebnou statistiku a účetní evidenci předepsanou v sociálním zabezpečení,
- vedou potřebnou evidenci pro účely důchodového pojištění osob samostatně výdělečně činných a občanů dobrovolně účastných důchodového pojištění, kteří si platí pojistné na důchodové pojištění,
- sepisují žádosti o dávky důchodové pojištění,
- opatřují a předkládají ČSSZ na její žádost podklady pro rozhodnutí o dávkách důchodového pojištění a pro vymáhání neprávem vyplacených dávek důchodového pojištění,
- navrhují ČSSZ zápočet dob pojištění a náhradních dob pojištění ve sporných případech a zápočet doby vojenské služby v jiných než spojeneckých armádách, kterou konali povinně občané v době nesvobody, včetně doby zajetí,
- poskytují občanům i zaměstnavatelům odbornou pomoc ve věcech sociálního zabezpečení,

- kontrolují plnění povinností občanů a zaměstnavatelů v sociálním zabezpečení,
- posuzují zdravotní stav a pracovní schopnost občanů,
- vybírají pojistné na nemocenské pojištění včetně pohledávek v těchto věcech, které platí osoby samostatně výdělečně činné, zahraniční zaměstnanci, a pojistné na důchodové pojištění, které platí osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění,
- vyrozumívají písemně ošetřujícího lékaře o tom, že občan, který je dočasně práce neschopný, byl uznán invalidní na základě soudního řízení o žalobě,
- vymáhají pohledávky na dávkách důchodového pojištění, jsou oprávněny provádět správní výkon rozhodnutí ve věcech důchodového pojištění,
- mohou převzít plnění některých úkolů spojených s prováděním důchodového pojištění zaměstnanců zaměstnavatelů, kteří neplní povinnosti při provádění nemocenského pojištění a důchodového pojištění,
- navrhuji živnostenskému úřadu zrušení živnostenského oprávnění podnikateli z důvodu neplnění závazků podnikatele vůči státu (§ 6 odst. 4 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů).

V následující kapitole popíšu sociální pojištění, systém sociálního pojištění a jeho dělení a také odkud plynou příjmy do systému sociálního pojištění.

4. Sociální pojištění

Sociální pojištění je jedním z pilířů systému sociálního zabezpečení, proto se pokusím v této kapitole vysvětlit co je základním principem systému sociálního pojištění a jaké typy pojištění do sociálního pojištění patří.

4.1. Systém sociálního pojištění

„Základním principem sociálního pojištění je, že občan přispívá do systému na základě celospolečenské solidarity pro případ, že v budoucnu nastane určitá pojistná událost, při které bude občan mít vůči systému sociálního

pojištění nárok na zabezpečení ve formě dávek nahrazující ušlý příjem či úhrad za finančně náročné úkony“ (Koldinská, 2007, s. 24).

Systém sociálního pojištění zajišťuje sociálně pojištěné občany v případě vzniku sociální události sociálními dávkami, na které vzniká ze zákona nárok při splnění zákonných podmínek. V tomto případě se jedná o dávky peněžité. Jednou z podmínek je vždy zaplacení pojistného. V sociálním pojištění se poskytují dávky obligatorní (Koldinská, 2007, s. 24).

Prostředky získané z uhrazených příspěvků na sociální pojištění občany se soustřeďují na jednom účtu, z kterého jsou vypláceny dávky sociálního pojištění těm, kterým na ně vznikl nárok (Koldinská, 2007, s. 24).

Současné systémy sociálního pojištění jsou většinou univerzální. Účast na nich je všem obyvatelům příslušného státu určena a to v době, kdy jsou výdělečně činní. Pojistné na sociální pojištění hradí z pravidla zaměstnanec a zaměstnavatel, pokud vznikla povinnost účastnit se na systému na základě pracovněprávního vztahu. Nárok na dávku sociálního pojištění vznikl pojištěnci na základě toho, že se po určitou stanovenou dobu podílel na systému tím, že platil pojistné. V systémech sociálního pojištění se nárok dávky posuzuje podle míry, do jaké přispěl do systému. Nezkoumá se zde konkrétní situace občana a jeho rodiny, ani se neposuzuje podle jeho potřebnosti (Koldinská, 2007, s. 24).

4.2. Dělení systémů sociálního pojištění

Systém sociálního pojištění lze rozlišit z hlediska délky doby vyplácení dávek na pojištění krátkodobé a dlouhodobé. Jako krátkodobé pojištění je označováno pojištění nemocenské. Jako dlouhodobé pojištění se považuje pojištění důchodové. Z důchodového pojištění se vyplácejí dávky zpravidla nejdelší dobu, proto se do tohoto systému platí nejvyšší příspěvky (Koldinská, 2007, s. 25).

Důchodové pojištění, jako nejdůležitější systém sociálního pojištění lze dále dělit na základní systém a doplňkové systémy. Základní systém je zpravidla provozovaný státem. V České republice je systém důchodového pojištění upravený zákonem č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Za

doplňkové systémy bývají označovány systémy zaměstnaneckého pojištění a systémy individuálního pojištění. Systém zaměstnaneckého pojištění nebyl v ČR zaveden. V individuálních systémech existují dvě možnosti penzijního pojištění. První je penzijní připojištění. V ČR má podobu penzijního připojištění se státním příspěvkem a je státem daňově podporováno. Další možností je komerční životní pojištění, které poskytne určitý příjem ve stáří a invaliditě (Koldinská, 2007, s. 25).

4.3. Příjem do systému sociálního pojištění

Do příjmu systému sociálního pojištění je zahrnuto pojistné na důchodové pojištění, nemocenské pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Toto pojistné je příjmem státního rozpočtu (§ 2 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů).

Výše odvodů poplatníků pojistného činí:

- pojistné na důchodové pojištění 28 %,
- pojistné na nemocenské pojištění 2,3 %,
- příspěvek na státní politiku zaměstnanosti 1,2 %.

V případě, že vstoupí poplatník pojistného do důchodového spoření dle zákona 426/2011 Sb., o důchodovém spoření, ve znění pozdějších předpisů, platného od 1. 1. 2013 (tzv. důchodová reforma), sníží se tomuto poplatníkovi (zaměstnanci, osobě samostatně výdělečně činné) výše pojistného na důchodové pojištění o 3 %. U dobrovolně důchodově pojištěných osob se sazba pojistného na důchodové pojištění naopak o 2 % zvýší (§ 7 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů).

V následující kapitole podrobně přiblížím problematiku důchodového pojištění. To znamená, že zde vysvětlím druhy důchodů, na které mají občané důchodově pojištění nárok a jejich výši, okruh pojištěných osob, podmínky účasti na pojištění, dobu pojištění, náhradní dobu pojištění a splnění nároku pro výplatu důchodu.

5. Důchodové pojištění

Důchodové pojištění upravuje zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, který vešel v platnost 1. 1. 1996. Tímto zákonem je upraveno důchodové pojištění pro případ stáří, invalidity a úmrtí živitele. Za zákonem stanovených podmínek je důchodové pojištění pro občany povinností a dále tento zákon také nabízí možnost dobrovolnosti účasti na tomto důchodovém pojištění. Osobám, které se účastní dobrovolného důchodového pojištění, se budu podrobně věnovat v kapitole č. 6.

5.1. Okruh pojištěných osob

V následujícím textu nastíním pro jaký okruh osob je účast na důchodovém pojištění povinná.

Účast na důchodovém pojištění je povinná pro fyzické osoby při splnění podmínek stanovených zákonem o důchodovém pojištění a jsou to:

- zaměstnanci v pracovním poměru,
- příslušníci policie České republiky, Vězeňské služby České republiky, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služby, Úřadu pro zahraniční styky a informace, Celní správy České republiky a Hasičského záchranného sboru České republiky, vojáci z povolání a státní zaměstnanci podle služebního zákona,
- členové družstva, pokud mimo pracovněprávní vztah vykonávají práci pro družstvo,
- osoby, které jsou dle zvláštního zákona jmenovány nebo voleny do funkce vedoucího správního úřadu nebo do funkce statutárního orgánu právnické osoby, popřípadě do funkce zástupce tohoto vedoucího nebo statutárního orgánu, je-li tímto vedoucím nebo statutárním orgánem pouze jediná osoba a jmenováním nebo volbou těmito osobám nevznikl pracovní nebo služební poměr, dále osoby, které podle zvláštního zákona vykonávají veřejnou funkci mimo pracovní nebo služební poměr a pokud se na jejich pracovní vztah vztahuje ve stanoveném rozsahu zákoník práce,

- osoby samostatně výdělečně činné,
- zaměstnanci činní na základě dohody o pracovní činnosti a zaměstnanci činní na základě dohody o provedení práce,
- soudci,
- členové zastupitelstev územních samosprávních celků a zastupitelstev městských částí nebo městských obvodů územně členěných statutárních měst a hlavního města Prahy, dlouhodobě uvolněných pro výkon funkce, nebo těch, kteří před zvolením do funkce člena zastupitelstva nebyli v pracovním poměru, ale vykonávají funkci ve stejném rozsahu jako dlouhodobě uvolnění členové zastupitelstva,
- poslanci Poslanecké sněmovny a senátoři Senátu Parlamentu,
- prezident republiky, členové vlády, prezident, viceprezident a členové Nejvyššího kontrolního úřadu, členové Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, předseda Energetického regulačního úřadu, členové Rady ústavu pro studium totalitních režimů, členové Rady Českého telekomunikačního úřadu, finanční arbitr, zástupce finančního arbitra, Veřejný ochránce práv a zástupce Veřejného ochránce práv,
- dobrovolní pracovníci pečovatelské služby,
- osoby pečující o dítě a osoby, které jsou vedeny v evidenci osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu, je-li těmto osobám vyplácena odměna pěstouna podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí,
- osoby ve výkonu trestu odnětí svobody zařazené do práce a osoby ve výkonu zabezpečovací detence zařazené do práce,
- pracovníci v pracovním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů,
- společníci a jednatelé společnosti s ručením omezeným a komanditisté komanditní společnosti, pokud mimo pracovněprávní vztah vykonávají pro ni práci, a ředitelé obecně prospěšné společnosti, pokud mimo pracovně právní vztah vykonávají pro ni práci, za kterou jsou touto společností odměňováni,
- prokuristé,

- osoby pověřené obchodním vedením na základě smluvního zastoupení,
- členové kolektivních orgánů právnické osoby,
- likvidátoři,
- vedoucí organizačních složek právnické osoby, která má sídlo ve státě, s nímž Česká republika neuzavřela mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení, pokud je tato složka zapsána v obchodním rejstříku a místo výkonu práce těchto vedoucích je trvale v ČR.
- fyzické osoby, které nejsou mezi výše uvedenými osobami, kromě osob samostatně výdělečně činných, s výjimkou členů zastupitelstev územních samosprávných celků a zastupitelstev městských částí nebo městských obvodů územně členěných statutárních měst a hlavního města Prahy, kteří nejsou pro výkon funkce dlouhodobě uvolněni nebo kteří nevykonávají funkci ve stejném rozsahu jako dlouhodobě uvolnění členové zastupitelstva, v době zaměstnání, pokud jim v souvislosti se zaměstnáním plynou nebo by mohly plynout příjmy ze závislé činnosti, které jsou nebo by byli, pokud by podléhali zdanění v ČR, předmětem daně z příjmu podle zvláštního právního předpisu a nejsou od této daně osvobozeni. Toto neplatí pro osoby samostatně výdělečně činné (§ 5 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

Dále jsou účastny důchodového pojištění, při splnění podmínek v zákoně o důchodovém pojištění (náhradní doba pojištění):

- osoby vedené v evidenci Úřadu práce České republiky – krajské pobočky jako uchazeči o zaměstnání po dobu, po kterou jim náleží podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci, a v rozsahu nejvýše 3 let po dobu, po kterou jim tato podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci nenáleží, s tím, že se tato doba 3 let zjišťuje zpětně ode dne vzniku nároku na důchod, doba, po kterou podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci nenáležela před dosažením věku 55 let, se do ní započítává v rozsahu nejvýše 1 roku, a nezapočítává se do ní jiná

náhradní doba pojištění nebo doba pojištění, které se kryjí s dobou, po kterou je osoba vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání,

- osoby se zdravotním postižením zařazené v teoretické a praktické přípravě pro zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost,
- osoby konající vojenskou službu v ozbrojených silách České republiky, pokud nejsou vojáky z povolání,
- osoby pečující osobně o dítě ve věku do 4 let,
- osoby pečující osobně o osobu mladší 10 let, která je závislá na pomoci jiné osoby ve stupni I (lehká závislost), nebo o osobu závislé na pomoci jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost), nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost), pokud spolu žijí v domácnosti, jde-li o blízkou osobu, nevyžaduje se podmínka domácnosti,
- poživatelé invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně z českého pojištění do dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod,
- osoby po skončení výdělečné činnosti, která zakládala jejich účast na nemocenském pojištění podle zvláštního právního předpisu, po dobu trvání dočasné pracovní neschopnosti, kterou si nepřivodily úmyslně, pokud tato dočasná pracovní neschopnost vznikla v době této výdělečné činnosti nebo v ochranné lhůtě podle zvláštního právního předpisu, po dobu karantény nařízené v době této výdělečné činnosti nebo v ochranné lhůtě podle zvláštního právního předpisu, po dobu trvání podpůrčí doby u ošetřovného a po dobu trvání podpůrčí doby u peněžité pomoci v mateřství v období před porodem,
- osoby, kterým je poskytována zvláštní ochrana a pomoc na základě zákona upravujícího zvláštní ochranu svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením, pokud podle vyjádření orgánu příslušného k poskytování zvláštní ochrany a pomoci nemohou vykonávat výdělečnou činnost (§ 5 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

V následující kapitole popíšu druhy důchodů a podmínky splnění nároku pro jejich pobírání.

5.2. Druhy důchodů a splnění podmínek nároku na tyto důchody

Důchod je dávka, na kterou má občan důchodově pojištěný nárok při splnění stanovených podmínek zákonem o důchodovém pojištění.

Dávkami důchodového pojištění se rozumí dávky, které jsou vypláceny v ČR z důchodového pojištění. Dávky důchodového pojištění jsou odvozeny z příjmu z výdělečné činnosti a z doby placeného pojištění (Matoušek, 2008, s. 39).

Pojištěným osobám se z důchodového pojištění poskytují dávky:

- starobní důchod,
- invalidní důchod,
- vdovský a vdovecký důchod,
- sirotčí důchod (§ 4 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

5.2.1. Starobní důchod

Starobní důchod je dávka poskytovaná pojištěnci z důchodového pojištění.

Na starobní důchod má pojištěnec nárok, jestliže získal potřebnou dobu pojištění a dosáhl stanoveného věku, případně splňuje další podmínky stanovené zákonem o důchodovém pojištění (§ 28 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

Na starobní důchod má pojištěnec nárok, pokud získal dobu pojištění nejméně:

- 25 let a dosáhl alespoň věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod (dále „důchodový věk“) před rokem 2010,
- 26 let a dosáhl důchodového věku v roce 2010,
- 27 let a dosáhl důchodového věku v roce 2011,
- 28 let a dosáhl důchodového věku v roce 2012,

- 29 let a dosáhl důchodového věku v roce 2013,
- 30 let a dosáhl důchodového věku v roce 2014,
- 31 let a dosáhl důchodového věku v roce 2015,
- 32 let a dosáhl důchodového věku v roce 2016,
- 33 let a dosáhl důchodového věku v roce 2017,
- 34 let a dosáhl důchodového věku v roce 2018,
- 35 let a dosáhl důchodového věku po roce 2018 (§ 29 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

Pojištěnec má také nárok na starobní důchod, jestliže nesplnil výše uvedené podmínky, ale získal dobu pojištění nejméně:

- 15 let a dosáhl před rokem 2010 věku alespoň 65 let,
- 16 let a dosáhl v roce 2010 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený pro muže (60 let) stejného data narození,
- 17 let a dosáhl v roce 2011 věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk pro muže (60 let) stejného data narození,
- 18 let a dosáhl v roce 2012 věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený pro muže (60 let) stejného data narození,
- 19 let a dosáhl v roce 2013 věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený pro muže (60 let) stejného data narození,
- 20 let a dosáhl po roce 2013 věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk pro muže (60 let) stejného data narození,
(§ 29 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

V § 29 odst. 3 – 5 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů jsou upraveny ještě další podmínky vzniku nároku na starobní důchod, ale v praxi se vyskytují zatím ojediněle, jejich aplikace se budou uplatňovat spíše v době budoucí.

Pojištěnec má nárok na starobní důchod před dosažením důchodového věku, jestliže získal dobu pojištění a do dosažení důchodového věku ode dne, od kterého se starobní důchod přiznává, chybí nejvýše:

- 3 roky, je-li jeho důchodový věk nižší než 63 let,

- 5 roků, je-li jeho důchodový věk nižší než 63 let a dosáhl věku alespoň 60 let,

Starobní důchod se přiznává nejdříve ode dne podání žádosti o přiznání tohoto důchodu. Dnem vzniku nároku na starobní důchod se považuje den, od něhož je tento důchod přiznán. (§ 31 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů)

Důchodový věk činí:

- a) u mužů 60 let
- b) u žen:
  - 53 let, jestliže vychovaly alespoň pět dětí,
  - 54 let, jestliže vychovaly alespoň tři nebo čtyři děti,
  - 55 let, jestliže vychovaly dvě děti
  - 56 let, jestliže vychovaly jedno dítě, nebo
  - 57 let, jde-li o pojištěnce narozené před rokem 1936 (§ 32 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

U pojištěnců, kteří se narodili v letech 1936 až 1977, je důchodový věk stanoven dle tabulky uvedené v příloze zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Viz příloha č. 3 (§ 32 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

Pojištěncům narozeným po roce 1977 se důchodový věk stanoví tak, že se k věku 67 let přičte takový počet kalendářních měsíců, který je dvojnásobkem rozdílu mezi rokem narození pojištěnce a rokem 1977 (§ 32 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

Podmínka výchovy dítěte pro nárok ženy na starobní důchod je splněna, pokud žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti alespoň po dobu deseti let. Pokud se žena ujala výchovy dítěte po dosažení osmého roku jeho věku, je podmínka výchovy splněna, pečuje-li žena o dítě aspoň po dobu pěti roků do dosažení zletilosti. Toto neplatí, pokud žena před dosažením zletilosti dítěte přestala o dítě pečovat (§ 32

zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

5.2.2. Invalidní důchod

Invalidní důchod je dávka poskytovaná pojištěnci z důchodového pojištění v případě, že se stal invalidním.

Na invalidní důchod má pojištěnec nárok, pokud dosáhl věku 65 - ti let nebo důchodového věku, je-li důchodový věk vyšší než 65 let a stal se:

- invalidním, získal potřebnou dobu pojištění, pokud nesplnil ke dni vzniku invalidity podmínky nároku na starobní důchod, případně byl-li přiznán starobní důchod, kdy nedosáhl důchodového věku,
- invalidním následkem pracovního úrazu (§ 40 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

Na invalidní důchod má pojištěnec nárok, pokud činí potřebná doba pojištění ve věku:

- do 20 let méně než jeden rok,
- od 20 let do 22 let jeden rok,
- od 22 let do 24 let dva roky,
- od 24 let do 26 let tři roky,
- od 26 let do 28 let čtyři roky a
- nad 28 let pět roků (§ 40 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

Potřebná doba pojištění pro nárok na invalidní důchod se zjišťuje z období před vznikem invalidity (§ 40 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

5.2.3. Vdovský a vdovecký důchod

Vdovský důchod je dávka poskytovaná manželce či manželovi z důchodového pojištění po důchodově pojištěném zemřelém pojištěnci.

Na vdovský důchod má nárok vdova po manželovi, který:

- byl poživatelem starobního nebo invalidního důchodu,

- splnil ke dni smrti podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod, nebo zemřel následkem pracovního úrazu (§ 49 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

Na vdovecký důchod má nárok vdovec po manželce, která splňovala podmínky stejné, jak uvádím u nároku vdovy v předchozím odstavci (§ 49 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

Vdovský důchod náleží vdově nebo vdovci po dobu jednoho roku od smrti manžela nebo manželky. Po uplynutí doby jednoho roku má vdova nárok na vdovský důchod jestliže:

- pečuje o nezaopatřené dítě,
- pečuje o dítě závislé na pomoci jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost), nebo stupni IV (úplná závislost),
- pečuje o svého rodiče nebo rodiče zemřelého manžela, který s ní žije v domácnosti a je závislý na pomoci jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost), nebo stupni IV (úplná závislost),
- je invalidní ve třetím stupni,
- dosáhla alespoň věku o 4 roky nižšího, než činí stanovený důchodový věk pro muže (60 let) stejného data narození nebo důchodového věku, je-li důchodový věk nižší (§ 50 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Nárok na vdovský důchod může vzniknout znovu, pokud se splní některá z výše uvedených podmínek do dvou let po zániku dřívějšího nároku na vdovský důchod (§ 50 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Nárok na vdovský důchod zaniká:

- uzavřením nového manželství,

- dnem právní moci rozhodnutí soudu o tom, že vdova úmyslně způsobila smrt manžela jako pachatelka, spolupachatelka nebo účastnice trestného činu (§ 50 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Výše uvedené podmínky vzniku a zániku nároku na vdovský důchod platí obdobně pro nárok vdovce na vdovecký důchod (§ 50 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

5.2.4. Sirotčí důchod

Sirotčí důchod je dávka poskytovaná nezaopatřenému dítěti z důchodového pojištění po zemřelém rodiči.

Nárok na sirotčí důchod má nezaopatřené dítě, zemřel-li:

- rodič (osvojitel) dítěte,
- osoba, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí soudu o svěřením dítěte do výchovy jiné osoby nebo do společné výchovy manželů, pokud rodič (osvojitel) nebo osoba, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů nebo do společné výchovy manželů, byla poživitelem starobního nebo invalidního důchodu nebo splnila ke dni smrti podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní nebo starobní důchod, nebo zemřela-li následkem pracovního úrazu. Pokud byla získána alespoň polovina potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod, je podmínka potřebné doby pojištění pro účely vzniku nároku na sirotčí důchod považována za splněnou (§ 52 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

Osiřelé nezaopatřené dítě má nárok na sirotčí důchod po každém z rodičů (osvojitelů) nebo osobě, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů, za splnění podmínek uvedených v předcházejícím odstavci (§ 52 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

Nárok na sirotčí důchod nevzniká po osobě, která je vedena v evidenci osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu (§ 52 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

Nárok na sirotčí důchod zaniká:

- osvojením. Pokud oboustranně osiřelé dítě osvojí jen jedna osoba, zaniká nárok na ten sirotčí důchod, který náležel po osobě, kterou osvojitel nahradil. Pokud dojde ke zrušení osvojení, vznikne nárok na sirotčí důchod znovu,
- svěřením dítěte do výchovy jiné osoby nebo do společné výchovy manželů,
- nárok na sirotčí důchod zaniká dnem právní moci rozhodnutí soudu o tom, že sirotek úmyslně způsobil smrt rodiče jako pachatel, spolupachatel nebo byl účastníkem trestného činu (§ 52 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

5.3. Výše důchodů

Výše všech uvedených druhů důchodů se skládá ze dvou složek, a to ze základní výměry a procentní výměry. Základní výměra je stanovena procentní sazbou z průměrné mzdy a procentní výměra se stanoví procentní sazbou z výpočtového základu, jedná-li se o starobní a invalidní důchod, nebo z procentní výměry důchodu zemřelého, jedná-li se o důchod vdovský a vdovecký nebo sirotčí (§ 4 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

Pro zajímavost uvádím, že dle Tiskové zprávy ČSSZ ze dne 20. 2. 2015 historicky poprvé překročil průměrný starobní důchod u žen částku 10 000 Kč. V loňském roce pobíraly ženy v průměru 10 050 korun. Muži v roce 2014 pobírali v průměru starobní důchod ve výši 12 259 korun. Celková průměrná výše starobního důchodu v roce 2014 činila 11 075 Kč. (ČSSZ, 2015)

5.4. Podmínky účasti na důchodovém pojištění

Na důchodovém pojištění se účastní všechny osoby, které jsou v pracovním poměru na základě pracovního právního vztahu, pokud jsou účastny

nemocenského pojištění podle zákona o nemocenském pojištění. Tyto osoby jsou jmenované již v jedné z předcházejících kapitol „Okruh pojištěných osob“ a týká se to těch fyzických osob, které jsou povinně pojištěny ze zákona. Tato podmínka účasti na nemocenském pojištění se netýká osob samostatně výdělečně činných (§ 8 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

Účast na pojištění fyzické osoby, která vykonává více pracovně právních vztahů, se posuzuje v každém tomto právním vztahu samostatně (§ 8 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

5.5. Doba pojištění a náhradní doba pojištění

Dobou pojištění se rozumí doba účasti na pojištění osob uvedených v § 5 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění, jak je uvedeno v kapitole „Okruh pojištěných osob“, za které bylo v České republice zaplacen pojištění a doba účasti na pojištění osob dobrovolně důchodově pojištěných dle § 6 zákona o důchodovém pojištění, nejdříve ode dne zaplacení pojistného (§ 11 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

Náhradní doba pojištění je doba účasti na pojištění osob uvedených v § 5 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, které jsem uvedla též v kapitole „Okruh pojištěných osob“. Podmínkou, aby se tato doba účasti na pojištění hodnotila jako náhradní doba pojištění, je, že byla získána na území ČR a doba pojištění musela trvat alespoň jeden rok (§ 12 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

Pro vznik nároku na důchod a výši procentní výměry se hodnotí náhradní doba pojištění stejně jako doba pojištění, nestanoví-li zákon o důchodovém pojištění jinak (§ 12 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

Následující kapitola bude věnována problematice dobrovolné účasti na důchodovém pojištění, podmínkám účasti na tomto pojištění, placení pojistného, výši plateb pojistného a lhůtám pro placení pojistného.

6. Dobrovolné důchodové pojištění

Občané, kterým neplyne zákonná povinnost odvádět pojistné na důchodové pojištění z pracovně právního vztahu, z činnosti osoby samostatně výdělečně činné nebo jiných činností stanovených § 5 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, mohou využít možnosti zabezpečit se na stáří nebo pro případnou invaliditu či úmrtí živitele formou dobrovolného důchodového pojištění dle § 6 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Tento institut dobrovolného důchodového pojištění občanům zákon o důchodovém pojištění nabízí od 1. 1. 1996, kdy tento zákon vešel v platnost.

Přesto, že je účast na této formě pojištění zcela dobrovolná, jsou pro účast na tomto pojištění zákonem pevně stanovená pravidla, podle kterých se mohou osoby k účasti na dobrovolném důchodovém pojištění přihlásit. Okruhu osob dobrovolně důchodově pojištěných bude věnován následující text.

6.1. Okruh dobrovolně důchodově pojištěných osob

Dobrovolné důchodové pojištění je ustanoveno v § 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Dle tohoto ustanovení jsou účastny důchodového pojištění také osoby starší 18 let, pokud podaly přihlášku k účasti na pojištění a účast na pojištění se týká doby jejich:

- **vedení v evidenci krajské pobočky Úřadu práce jako uchazeče o zaměstnání, pokud jim po dobu této evidence nenáleží podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci**

Pokud splní osoba podmínky pro účast na dobrovolném důchodovém pojištění, může přihlášku k tomuto pojištění podat v průběhu vedení evidence uchazečů o zaměstnání i kdykoliv po té. Přihlášku lze podat na dobu určitou i neurčitou. Za dobu přede dnem podání přihlášky je možná účast na pojištění bez omezení, nejdříve však od 1. 1. 1996. Od 21. 8. 2008 je možné dle zákona přihlásit se k tomuto pojištění zpětně a doplatit pojistné i po podání žádosti o důchod, pro jehož nárok a výši mají být doplácené doby započteny. Zpětné přihlášení je od 21. 8. 2008 možné i v případě, že

důchod, pro jehož nárok a výši mají být započteny doplacené doby, byl již přiznán. Od data doplacení pojistného lze takto dosáhnout úpravy výše dávky na výši již stanovenou s přihlédnutím k těmto dodatečně doplaceným dobám, které nebyly při původním výpočtu zhodnoceny. Toto doplacení pro úpravu výše již přiznaného důchodu nelze provést, pokud se jedná o dobu po vzniku nároku na starobní důchod spadající do období po 31. 12. 2011 (§ 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

K přihlášce na pojištění občan předloží potvrzení krajské pobočky Úřadu práce, čímž doloží dobu vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání, včetně období, po které byla vyplácena podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci (§ 6 zákona č. 155/1996 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

Doplácení pojistného v případech trvání uchazečství o zaměstnání po vzniku invalidity.

Doba vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání se bez pobírání podpory hodnotí v rozsahu nejvýše tří let jako náhradní doba pojištění. V tomto rozsahu není nutné se k dobrovolnému důchodovému pojištění přihlašovat. Tato doba se zjišťuje zpětně ode dne vzniku nároku na důchod, přičemž doba, po kterou podpora v nezaměstnanosti nenáležela před dosažením věku 55 let, se započítá pouze v rozsahu nejvýše jednoho roku a nezapočítává se do ní ani jiná náhradní doba pojištění nebo doba pojištění, která se kryje s dobou, po kterou je osoba vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání (§ 5 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

Zákon počítá s tím, že dobrovolného důchodového pojištění z důvodu vedení v evidenci úřadu práce dle § 6 zákona o důchodovém pojištění, bude nejvíce využíváno pojištěnci v souvislosti s podanou žádostí o přiznání invalidního důchodu v případě, že osoba, které byla konstatována invalidita, nebude splňovat podmínku potřebné doby pojištění. V praxi se často stává, že datum vzniku invalidity je stanoveno zpětně, přičemž byl dotyčný u krajské pobočky Úřadu práce evidován i po tomto datu.

Za těchto okolností musí OSSZ důsledně rozlišovat, zda se jedná:

- o invaliditu prvního, druhého nebo třetího stupně, při které je osoba schopna výdělečné činnosti za zcela mimořádných podmínek,
- invaliditu třetího stupně, při které osoba není schopna výdělečné činnosti za zcela mimořádných podmínek (§ 39 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů), protože postup pro výpočet důchodu je zde rozdílný (§ 41 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).
- **soustavné přípravy na budoucí povolání studiem na střední nebo vysoké škole v České Republice**

K dobrovolnému důchodovému pojištění z tohoto důvodu má osoba možnost podat přihlášku od 1. 1. 2010, pokud se po dosažení věku 18 let soustavně připravuje na budoucí povolání studiem na střední nebo vysoké škole v České republice. Do 31. 12. 2009 je účast z tohoto důvodu možná jen v případě, kdy uplynulo prvních šest let studia po dosažení 18. roku věku. Za dobu přede dnem podání přihlášky je účast na pojištění možná bez omezení. Za studium na středních a vysokých školách v ČR se považuje též studium na středních a vysokých školách v cizině, je-li toto studium dle rozhodnutí Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy postaveno na roveň studia na středních a vysokých školách v ČR. K přihlášce účasti na důchodové pojištění musí pojištěnec předložit potvrzení o době trvání studia (vysvědčení, index, potvrzení školy) (§ 21 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

- **výdělečné činnosti v cizině po 31. 12. 1995**

Účast na tomto typu dobrovolného důchodového pojištění je možná, pokud je občan výdělečně činný v cizině. Výdělečnou činností v cizině se pro účast na dobrovolném důchodovém pojištění rozumí:

- zaměstnání v pracovním poměru, které vykonává zaměstnanec pro zaměstnavatele, který má sídlo v cizině, pokud toto zaměstnání nezakládá účast na nemocenském pojištění v ČR,
- členství v družstvu, které má sídlo v cizině a je spojené s pracovní činností pro rakové družstvo, jestliže tato činnost nezakládá účast na nemocenském pojištění v ČR,

- výkon samostatné výdělečné činnosti v cizině podle cizích právních předpisů a na základě registrace, ohlášení nebo povolení podle takových předpisů. Za výkon samostatné výdělečné činnosti v cizině se nepovažuje, je-li tato činnost prováděna mimo území ČR na základě oprávnění k výkonu takové činnosti, vyplývajícího z právních předpisů České republiky (§ 5 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

Za dobu přede dnem podání přihlášky je účast na důchodovém pojištění možná nejvýše v rozsahu dvou let před tímto dnem. Tento typ pojištění k účasti na důchodovém pojištění je využíván klienty při výkonu výdělečné činnosti mimo území států Evropské unie, nebo mimo smluvní cizinu. Osoba takto důchodově pojištěná dokládá pro účely trvání účasti na dobrovolném důchodovém pojištění doklady o trvání zaměstnání (pracovní smlouva, potvrzení zaměstnavatele, potvrzení finančního úřadu). Čestné prohlášení v tomto případě není vhodné. K tomuto pojištění si může podat přihlášku i občan z titulu výdělečné činnosti v EU či ve státě, se kterým ČR uzavřela smlouvu o sociálním zabezpečení. Tato doba pojištění se bude pojištěnci hodnotit pro účely budoucího nároku na český důchod jako doba pojištění získaná na území ČR a tato souběžná dobrovolná účast na českém důchodovém pojištění bude mít pozitivní vliv při výpočtu výše dílčího důchodu, eventuálně může být dosaženo i nároku na plný důchod z českého systému důchodového pojištění (§ 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

- **výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby na základě smlouvy uzavřené s vysílající organizací podle zákona č. 198/2002 Sb.; o dobrovolnické službě**

Účast na tomto dobrovolném důchodovém pojištění je možná nejdříve od 1. 1. 2003 výlučně po dobu, kdy je vykonávána dobrovolnická služba na základě smlouvy, uzavřené s vysílající organizací dle zákona č. 198/2002 Sb. K posouzení účasti na tomto typu dobrovolného důchodového pojištění je nutné, aby pojištěnec předložil příslušné smlouvy, které uzavřel s vysílající organizací. Za dobu přede dnem podání přihlášky je možná účast

na pojištění nejvýše v rozsahu dvou let před tímto dnem (§ 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

➤ **činnosti v České republice ve prospěch zahraničního zaměstnavatele**

Účast na tomto dobrovolném důchodovém pojištění je možná nejdříve od 1. 1. 2009, výlučně po dobu výkonu činnosti v ČR ve prospěch zahraničního zaměstnavatele. Pojištěnec takto dobrovolně důchodově pojištěný je účasten i nemocenského pojištění dle zákona o nemocenském pojištění. Pro účely tohoto typu pojištění se zahraničním zaměstnavatelem rozumí zaměstnavatel, jehož sídlo je na území státu, s nímž Česká republika neuzavřela mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení. K posouzení účasti na dobrovolném důchodovém pojištění je pojištěnec povinen předložit dokument, který prokazuje existenci a dobu trvání pracovněprávního vztahu (pracovní smlouva). Za dobu přede dnem podání přihlášky je účast na pojištění možná nejvýše v rozsahu 2 let před tímto dnem (§ 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

➤ **výkonu funkce poslance Evropského parlamentu, zvoleného na území České republiky**

Účast na tomto typu pojištění je možná od nabytí účinnosti zákona č. 303/2009 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím statutu poslanců Evropského parlamentu, tedy od 19. 9. 2009. Při podání přihlášky je pojištěnec povinen prokázat, že je nebo byl poslancem evropského parlamentu. Účast na tomto pojištění za dobu přede dnem podání přihlášky k důchodovému pojištění je možná bez omezení (§ 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

➤ **pobytu v cizině, pokud následovaly do místa vyslání k výkonu práce v zahraničí nebo k výkonu zahraniční služby svého manžela nebo registrovaného partnera**

Je-li tento partner státním zaměstnancem podle zákona o státní službě nebo jiným zaměstnancem organizační složky státu, se souhlasem této organizační složky státu, a nejsou zaměstnanci nebo osobami samostatně výdělečně činnými nebo nejsou osobami vykonávajícími obdobné činnosti podle práva cizího státu, do kterého byli jejich manželé nebo registrovaní

partneři vysláni k výkonu práce v zahraničí nebo k výkonu zahraniční služby, v takovém případě může hradit pojistné zaměstnavatel manžela nebo registrovaného partnera. Pro přihlášení k tomuto dobrovolnému důchodovému pojištění je třeba prokázat období a skutečnost, že jde o pobyt v cizině dle výše uvedených podmínek. Účast na pojištění je možná za dobu přede dnem podání přihlášky k důchodovému pojištění neomezeně (§ 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

- **účast na dobrovolném důchodovém pojištění ostatních osob v případě kdy neexistuje žádný z výše uvedených důvodů, dosáhne-li tato osoba 18 let věku a podá přihlášku k účasti na pojištění.**

Účast osoby na tomto dobrovolném důchodovém pojištění je možná v rozsahu nejvýše 15 let. Účast na tomto pojištění za dobu přede dnem podání přihlášky je možná nejvýše v rozsahu jednoho roku před tímto dnem. Účast na pojištění osob výše uvedených je možná nejdéle do dne, který předchází dni vzniku nároku na starobní důchod. To neznamena, že by po dni vzniku nároku na důchod nebylo možné podat přihlášku k pojištění, ale pojištěná doba musí odpovídat období před vznikem nároku na starobní důchod a délka tohoto pojištění pak musí odpovídat zákonem stanovenému rozsahu přede dnem podání přihlášky (§ 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

Tento typ pojištění dokonce umožňuje osobám, které jsou již pojištěné z jiného zákonného důvodu, přihlásit se současně k dobrovolnému důchodovému pojištění. V tomto případě se k dobrovolnému pojištění hlásí občané ve snaze zvýšit si vyměřovací základ.

Následující kapitola bude věnována tomu, kde a jakým způsobem se může klient přihlásit k účasti na dobrovolném důchodovém pojištění a jaké povinnosti mu plynou z přihlášení se k tomuto důchodovému pojištění.

6.2. Přihlášení a odhlášení k účasti na dobrovolném důchodovém pojištění

Přihlášky k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění podává občan na předepsaných tiskopisech místně příslušné okresní správě sociálního zabezpečení (§ 52 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů). Místní příslušnost OSSZ se řídí místem trvalého pobytu občana ČR nebo místem hlášeného pobytu (§ 93 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na Území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů) v České republice, jde-li o cizince (§ 7 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů).

OSSZ prověří splnění podmínek účasti na dobrovolném důchodovém pojištění na základě dokladů, které prokazují důvody k účasti na pojištění a zda se občan nehlásí k pojištění nad rámec stanovených lhůt a zda jsou splněny podmínky (§ 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

Občan účastný dobrovolného důchodového pojištění může kdykoliv podat odhlášku z účasti na důchodovém pojištění. Účast na tomto pojištění zaniká ke dni podání odhlášky z účasti na důchodovém pojištění nebo ke dni v budoucnu, je-li v odhlášce tento den uveden. V případě, že občan nezaplatil pojistné na důchodové pojištění za období přede dnem podání odhlášky z pojištění, může se odhlásit i zpětně za toto období nebo jeho část. Občan dobrovolně důchodově pojištěný je povinen do osmi dnů podat odhlášku z účasti na důchodovém pojištění, pokud přestaly platit podmínky pro takovou účast na pojištění. Pokud občan takto neučiní a nepodá odhlášku z účasti na důchodovém pojištění, bude považován za osobu účastnou dobrovolného důchodového pojištění v případě, kdy neexistuje důvod k dobrovolnému důchodovému pojištění citovaný v § 6 zákona o důchodovém pojištění, pokud již neuplynula stanovená lhůta 15 - ti let pro tento důvod k účasti na dobrovolném důchodovém pojištění. Odhláška musí mít písemnou formu. Na rozdíl od přihlášky k účasti na tomto pojištění zákon u odhlášky z účasti na důchodovém pojištění nestanoví použít

předepsaný tiskopis (§ 52 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů).

Tiskopisy jsou občanům k dispozici na příslušných okresních správách sociálního zabezpečení nebo mohou občané využít k tomuto účelu připravený vzor tiskopisu, který je dostupný na internetových stránkách České správy sociálního zabezpečení. Na těchto internetových stránkách se občan dozví též potřebné informace týkající se dobrovolného důchodového pojištění, včetně čísla účtu, na který poukazuje měsíční platby pojistného.

Od 1. 2. 2015 Česká správa sociálního zabezpečení zpřístupnila pro občany možnost pro podání přihlášky či odhlášky dobrovolného důchodového pojištění prostřednictvím e-Portálu České správy sociálního zabezpečení, kdy občan přímo v této aplikaci vyplní připravený tiskopis a prostřednictvím e-Portálu tento tiskopis podá ČSSZ. Od 1. 2. 2015 také došlo k úpravě tiskopisu „přihláška k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění“. Na tiskopisu platném do 31. 1. 2015 byly dvě části. První část přihlášky vyplnil občan a druhou část přihlášky vyplnila OSSZ. Od 1. 2. 2015 je přihláška na samostatném tiskopisu a údaje, kterými OSSZ informuje klienta o bankovním spojení, konstantním symbolu a variabilním symbolu vydává OSSZ na samostatném tiskopisu.

Z praxe je však běžné, že klient, který se uchází o dobrovolné důchodové pojištění, přijde osobně na okresní správu sociálního zabezpečení a tam přihlášku k dobrovolné účasti na pojištění sepíše s referentkou oddělení důchodového pojištění. Taktéž klienti činí při odhlášení se z účasti na důchodovém pojištění. Důvodem pro osobní návštěvu OSSZ je to, že se klienti raději osobně doptají na podmínky účasti na tomto důchodovém pojištění a na pravidla pro placení pojistného. Pro klienty, kteří se neorientují v pravidlech pro možnost využití dobrovolného důchodového pojištění je také výhodná možnost osobní návštěvy OSSZ a podrobného vysvětlení náležitostí týkajících se agendy dobrovolného důchodového pojištění pracovníci, které se na okresní správě sociálního zabezpečení touto agendou zabývají.

Občan účastný dobrovolného důchodového pojištění je povinen písemně ohlásit příslušné okresní správě sociálního zabezpečení změnu údajů, které uvedl na přihlášce k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění a na výzvu okresní správy sociálního zabezpečení je povinen sdělit skutečnosti rozhodné pro provádění tohoto pojištění. Lhůta pro ohlášení nových skutečností je do osmi dnů ode dne této změny nebo ode dne doručení této výzvy (§ 52 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů).

Občan, který je účastný důchodového spoření dle zákona č. 426/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, je povinen při podání přihlášky k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění uvést, že je účasten důchodového spoření podle zákona upravujícího důchodové spoření. Stane-li se občan účastníkem důchodového spoření až po podání přihlášky k účasti na důchodovém pojištění, sdělí tuto skutečnost ve lhůtě do osmi dnů ode dne této změny (§ 52 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů). Při účasti klienta na důchodovém spoření převádí okresní správa sociálního zabezpečení část pojistného na důchodové pojištění zaplaceného osobou dobrovolně účastnou důchodového pojištění, ve výši 5 % z vyměřovacího základu na účet vedený u Specializovaného finančního úřadu (§ 16 odst. 7 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů).

V následujícím textu vysvětlím, jak je stanovena výše vyměřovacího základu pro dobrovolně důchodově pojištěné občany.

6.3. Placení pojistného na dobrovolné důchodové pojištění

Osoby, které se přihlásili k účasti na důchodovém pojištění, jsou za dobu dobrovolné účasti na tomto pojištění povinné platit pojistné na důchodové pojištění. Zákon nestanoví sankce v případě, kdy přihlášená osoba k dobrovolnému důchodovému pojištění neplatí pojistné v zákonné lhůtě, nebo případně platí pojistné v nižší než stanovené minimální výši, tudíž není ze strany OSSZ či ČSSZ toto pojistné na pojištěnci vymáháno. Jediným důsledkem porušení této povinnosti je, že nebude pojištěnci hodnocena doba v měsících, za něž nebylo pojistné uhrazeno do celkové doby pojištění (§ 3

zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů).

6.4. Vyměřovací základ a sazba výše pojistného

Výše pojistného pro osobu účastnou dobrovolného důchodového pojištění je stanovena procentní sazbou ze základu pojistného zjištěného za rozhodné období (§ 4 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů).

Vyměřovacím základem neboli základem pojistného je pro účastníka dobrovolného důchodového pojištění částka, kterou si určí, nejméně však částka ve výši jedné čtvrtiny průměrné mzdy platné v kalendářním roce (minimální výše pojistného), ve kterém pojištěnec pojistné na důchodové pojištění platí. Naopak horní hranice výše určeného vyměřovacího základu zákonem stanovena není (§ 5c zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů).

Sazba pojistného z vyměřovacího základu činí u osob dobrovolně účastných pojištění 28 % z vyměřovacího základu a 30 % z vyměřovacího základu je-li osoba dobrovolně účastna důchodového pojištění účastna důchodového spoření (§ 7 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů). Sazby a minimální výše pojistného za jednotlivé roky od roku 1996 uvádím v tabulce v příloze č. 4.

Zákon umožňuje uhradit pojistné i zpětně, ale pak se v tomto případě pro stanovení pojistného na důchodové pojištění za předchozí kalendářní roky, které pojištěnec hradí, vždy použije sazba pojistného platná k 1. lednu kalendářního roku, ve kterém se pojistné na důchodové pojištění platí (§ 7 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů).

V praxi to vypadá tak, že OSSZ každý rok písemně informuje klienty dobrovolně důchodově pojištěné o minimální výši vyměřovacího základu a nejnižší výši pojistného pro aktuální kalendářní rok.

OSSZ posílá také dobrovolně důchodově pojištěným klientům evidenční list důchodového pojištění, který klientovi oznamuje údaj o době účasti na důchodovém pojištění a údaj o zaplaceném pojistném za kalendářní rok. Tento evidenční list OSSZ neposílá automaticky, ale pouze v případě, že to klient požaduje. Tuto volbu si klient zadá na přihlášce k dobrovolné účasti na pojištění. Do roku 2012 toto potvrzení OSSZ zasílala všem klientům s výjimkou údajů o důchodovém pojištění v cizině (§ 39a zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů).

Údaj o době účasti na důchodovém pojištění a údaj o zaplaceném pojistném za kalendářní rok, okresní správa sociálního zabezpečení zasílá osobě dobrovolně účastné na důchodovém pojištění do 30. září kalendářního roku následujícího po kalendářním roce, ve kterém byly tyto osoby účastny důchodového pojištění a za který zaplatily pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti nebo pojistné na důchodové pojištění, a to na tiskopisech vydaných Českou správou sociálního zabezpečení (§ 39a zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů).

6.5. Lhůty platné pro úhradu pojistného

Osoba dobrovolně účastna důchodového pojištění je povinna odvádět pojistné na důchodové pojištění v zákonem stanovených lhůtách následovně:

- osoba dobrovolně účastna důchodového pojištění platí pojistné na důchodové pojištění za jednotlivé celé kalendářní měsíce, ve kterých je účastna důchodového pojištění alespoň po část kalendářního měsíce,
- pojistné na důchodové pojištění za doby pojištění osob dobrovolně důchodově pojištěných uvedených v § 6 zákona o důchodovém pojištění, kdy se jejich účast na pojištění týká výdělečné činnosti v cizině po 31. prosinci 1995, výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby a činnosti v České republice ve prospěch zahraničního zaměstnavatele, nelze zaplatit po uplynutí dvou kalendářních roků

následujících po kalendářním roce, do něhož spadá kalendářní měsíc, za který se toto pojistné platí,

- pojistné na důchodové pojištění za doby pojištění osob dobrovolně důchodově pojištěných uvedených v § 6 zákona o důchodovém pojištění, kdy jsou účastny na pojištění ostatní osoby starší 18 let na základě podání přihlášky k pojištění. U těchto osob je možná účast na pojištění v rozsahu nejvýše 15 let. V tomto případě nelze zaplatit po uplynutí jednoho roku od posledního kalendářního měsíce, za který se toto pojistné platí (§ 16 zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů).

Tyto lhůty je nutné sledovat při posuzování účasti na pojištění i poté, kdy byla přihláška podána a pojištěnec nehradí toto pojistné v pravidelných měsíčních intervalech (§ 16 zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů).

Touto kapitolou ukončím teoretickou část bakalářské práce, která tvoří teoretický základ k praktické části bakalářské práce, jejíž součástí bude výzkum, který má zjistit, jaký typ klientů využívá tento způsob důchodového pojištění a také porovnat počty pojištěnců v jednotlivých letech. Konkrétně bude pracováno se souborem klientů přihlášených na Okresní správě sociálního zabezpečení v Ústí nad Orlicí.

Agenda dobrovolného důchodového pojištění je, co do počtu pojištěnců ve srovnání s ostatními důchodově pojištěnými klienty nesrovnatelně malá. Pro představu uvedu, dle Přehledu vybraných statistických ukazatelů agend ČSSZ byl k 31. 12. 2014 celkový počet pojištěnců za celou Českou správu sociálního zabezpečení 4 328 561 a z tohoto počtu bylo pouze 6 357 dobrovolně důchodově pojištěných klientů. (ČSSZ, 2015).

7. Praktická část bakalářské práce

Tématem bakalářské práce je dobrovolné důchodové pojištění dle § 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění ve znění pozdějších předpisů. Tato práce se zabývá systémem sociálního zabezpečení, sociálním pojištěním a podrobně objasňuje problematiku důchodového pojištění a specifikuje problematiku dobrovolného důchodového pojištění. Cílem bakalářské práce je vymezení profilu klientů, kteří se přihlašují k dobrovolnému důchodovému pojištění a porovnání počtu pojištěnců v jednotlivých letech.

V následující kapitole popíšu metodu, kterou jsem zvolila pro výzkumné šetření a vymežím zkoumaný soubor pojištěnců dobrovolně důchodově pojištěných na Okresní správě sociálního zabezpečení v Ústí nad Orlicí. Dále vymežím soubor let, ve kterých budu porovnávat počty dobrovolně důchodově pojištěných klientů na OSSZ v Ústí nad Orlicí.

7.1. Metodologie výzkumného šetření a výběr zkoumaného souboru

V praktické části bakalářské práce bude, pro výzkumné šetření, použita kvantitativní strategie výzkumu, konkrétně bude výzkum proveden pomocí metody obsahové analýzy dokumentů. Pro vymezení zkoumaného souboru pojištěnců budu vycházet z celkového počtu aktivních dobrovolně důchodově pojištěných klientů, kteří jsou v evidenci Okresní správy sociálního zabezpečení v Ústí nad Orlicí a podali přihlášku k tomuto pojištění do 28. 2. 2015.

Analýzu spisové dokumentace budu provádět konkrétně sledováním jednotlivých důvodů klientů pro přihlášení k dobrovolnému důchodovému pojištění dle §6 zákona č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění:

- vedení v evidenci krajské pobočky Úřadu práce jako uchazeče o zaměstnání, pokud jim po dobu této evidence nenáleží podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci,

- soustavné přípravy na budoucí povolání studiem na střední nebo vysoké škole v České Republice,
- výdělečné činnosti v cizině po 31. prosinci 1995, jedná-li se o osoby: zaměstnanci v pracovním poměru, členové družstva, jestliže mimo pracovní právní vztah vykonávají pro družstvo práci, osoby samostatně výdělečně činné,
- výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby na základě smlouvy uzavřené s vysílající organizací podle zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- činnosti v České republice ve prospěch zahraničního zaměstnavatele, jehož sídlo je na území státu, s nímž Česká republika neuzavřela mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení,
- výkonu funkce poslance Evropského parlamentu, zvoleného na území České republiky,
- pobytu v cizině, pokud následovaly do místa vyslání k výkonu práce v zahraničí nebo k výkonu zahraniční služby svého manžela nebo registrovaného partnera,
- účast na dobrovolném pojištění též ostatní osoby starší 18-ti let, i když neexistuje žádný z výše uvedených důvodů.

Dalšími sledovanými aspekty výzkumného šetření budou:

- volba výše pojistného (měsíční vyměřovací základ minimální ve smyslu ustanovení. § 5 písmena c zákona č. 589/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů nebo měsíční vyměřovací základ určený),
- účast těchto klientů na důchodovém spoření podle zákona č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření, ve znění pozdějších předpisů,
- účast na důchodovém pojištění z jiného důvodu dle §5 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů,
- věk
- pohlaví

Další sledovanou skutečností výzkumu pro záznam do záznamového archu bude časové období, od kdy jsou klienti přihlášení k dobrovolné účasti na

důchodovém pojištění a zda již byli přihlášení v minulosti k této účasti na důchodovém pojištění.

Zjištěné údaje budou zaznamenány do připraveného záznamového archu, viz příloha č. 5 a poté všechny tyto údaje budou přeneseny do tabulek a zobrazeny v grafech. Po ukončení výzkumného šetření budou vyhodnoceny zjištěné výsledky výzkumu a vyvozeny z nich odpovědi na výzkumné otázky. Nakonec bude provedeno zhodnocení a závěr.

Z praxe je patrné, že počet takto pojištěných klientů od roku 1996, kdy vešla v platnost právní úprava zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění ve znění pozdějších předpisů, která zavádí tento institut důchodového pojištění, má vzrůstající tendenci a je zde předpoklad, že do budoucna bude takto pojištěných klientů přibývat. Proto chci v této práci věnovat také prostor sledování počtu aktivně dobrovolně důchodově pojištěných klientů a provést porovnání jejich počtu v jednotlivých letech v rámci OSSZ Ústí nad Orlicí.

Údaje pro srovnávání počtů pojištěnců budu čerpat z dostupných statistik OSSZ Ústí nad Orlicí a ČSSZ. Jelikož budu v tomto případě sběru dat vycházet ze statistických údajů, bude se zde jednat také o kvantitativní strategii výzkumu, konkrétně o techniku obsahové analýzy dokumentů - sekundární analýzu dat. Zjištěné statistické údaje o počtech dobrovolně důchodově pojištěných klientů budou taktéž zaznamenány do připraveného záznamového archu, viz příloha č. 6. Následně budou všechny údaje o počtech dobrovolně důchodově pojištěných klientech přeneseny do tabulky a zobrazeny v grafu. V případě porovnávání počtu dobrovolně důchodově pojištěných klientů budu brát v úvahu celé období od roku 1996, kdy byl zaveden institut dobrovolného důchodového pojištění dle § 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů až do roku 2014. Vždy budou uváděny počty aktivně dobrovolně důchodově pojištěných klientů k 31. 12. sledovaného roku. Na závěr budou výsledky výzkumu vyhodnoceny a porovnány. Z výsledků výzkumu bude vyvozena odpověď na výzkumnou otázku a bude vyhotoveno zhodnocení a závěr.

7.2. Stanovení hlavní a dílčích výzkumných otázek

Před započítím výzkumného šetření jsem si na základě stanoveného cíle v počátku vzniku bakalářské práce zmapovala aspekty, které budu ve spisové dokumentaci dobrovolně důchodově pojištěných klientů na OSSZ Ústí nad Orlicí sledovat. Z charakteru stanoveného cíle bakalářské práce jsem si stanovila hlavní výzkumnou otázku. K získání odpovědi na hlavní výzkumnou otázku jsem si stanovila několik dílčích výzkumných otázek. Cílem výzkumného šetření je vymezení profilu klientů, kteří se přihlašují k dobrovolnému důchodovému pojištění na OSSZ Ústí nad Orlicí a porovnání počtu takto aktivně dobrovolně důchodově pojištěných klientů v jednotlivých letech v rámci okresu Ústí nad Orlicí. Při stanovení výzkumných otázek vycházím zejména z teoretického základu uvedeného v teoretické části bakalářské práce a ze své praxe na Okresní správě sociálního zabezpečení v Ústí nad Orlicí.

Hlavní výzkumná otázka:

„Jaký typ klientů aktivně dobrovolně důchodově pojištěných na OSSZ Ústí nad Orlicí volí možnost dobrovolného důchodového pojištění dle § 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů?“

Dílčí výzkumné otázky:

Výzkumná otázka č. 1

Jaký důvod k pojištění uvádějí klienti na přihlášce k dobrovolnému důchodovému pojištění?

Výzkumná otázka č. 2

Jakou výši pojistného volí klienti při přihlášení k dobrovolnému důchodovému pojištění?

Výzkumná otázka č. 3

Kolik dobrovolně důchodově pojištěných klientů je účastných na důchodovém spoření podle zákona č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření, ve znění pozdějších předpisů?

Výzkumná otázka č. 4

Kolik dobrovolně důchodově pojištěných klientů je současně důchodově pojištěných z jiného důvodu dle § 5 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění ve znění pozdějších předpisů?

Výzkumná otázka č. 5

Jaká je věková struktura aktivně dobrovolně důchodově pojištěných klientů na OSSZ Ústí nad Orlicí?

Výzkumná otázka č. 6

Jaký je poměr aktivně dobrovolně důchodově pojištěných mužů a žen na OSSZ Ústí nad Orlicí?

Výzkumná otázka č. 7

Jaká je délka pojištění u aktivně dobrovolně důchodově pojištěných klientů na OSSZ Ústí nad Orlicí?

Výzkumná otázka č. 8

Jaký je poměr aktivně dobrovolně důchodově pojištěných klientů, kteří využívají dobrovolného důchodového pojištění poprvé a kteří využívají tohoto pojištění opakovaně?

Výzkumná otázka č. 9

Stoupá v jednotlivých letech počet klientů na OSSZ Ústí nad Orlicí, kteří volí možnost dobrovolného důchodového pojištění dle § 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů?

Na základě stanovených výzkumných otázek a sledovaných aspektů ve spisové dokumentaci dobrovolně důchodově pojištěných klientů byla do předem vypracovaných záznamových archů zaznamenána zjištěná data. Tyto jednotlivé údaje byly systematicky rozděleny podle předem stanovených a sledovaných aspektů do jednotlivých kategorií. Předmětem výzkumného šetření byla spisová dokumentace dobrovolně důchodově pojištěných klientů OSSZ Ústí nad Orlicí, statistické údaje OSSZ Ústí nad Orlicí agentury dobrovolně důchodově pojištěných klientů v letech 1996 až 2014 a roční statistiky agentury důchodového pojištění České správy

sociálního zabezpečení v letech 2009 až 2014. Všechny statistické údaje o počtech dobrovolně důchodově pojištěných klientů jsou uváděny vždy k 31. 12. sledovaného roku. Všechny zjištěné informace o klientech dobrovolně důchodově pojištěných na Okresní správě sociálního zabezpečení v Ústí nad Orlicí byly zpracovány anonymně na základě mlčenlivosti v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. V rámci výzkumného šetření jsem prostudovala celkem 38 spisů. Tento počet odpovídá počtu aktuálně aktivně dobrovolně důchodově pojištěných klientů, kteří podali přihlášku k dobrovolné účasti na pojištění do 28. 2. 2015.

7.3. Výsledky výzkumného šetření, porovnání a popis

V této kapitole se zaměřím na zjištěné výsledky výzkumného šetření, na jejich porovnání a popis dle jednotlivých sledovaných aspektů vymezených souborů.

7.3.1. Důvod k přihlášení k dobrovolnému důchodovému pojištění

Tabulka č. 1

Důvod k přihlášení k účasti na dobrovolném důchodovém pojištění	Vedení v evidenci ÚP	Soustavná příprava na budoucí novolání studiem	Výdělečné činnosti v cizině	Výkon dlouhodobé dobrovolnické služby	Činnost v ČR ve prospěch zahraničního zaměstnavatele	Výkon funkce poslance Evropského parlamentu	Pobyt v cizině, po kterou následovaly manžela nebo registrovaného partnera	Neexistence žádného z uvedených důvodů
Počet pojištěnců - důvod přihlášení k dobrovolnému důchodovému pojištění	3	0	0	0	0	0	0	35

Graf č. 1

Klienti, kteří se přihlašují k účasti na dobrovolném důchodovém pojištění, jsou povinni dle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů uvést na přihlášce k pojištění důvod pro přihlášení se k důchodovému pojištění.

Při sledování důvodů k pojištění dle § 6 zákona č. 155/1995 Sb., jsem došla k výsledku, že z celkového počtu 38 klientů, kteří jsou v současné době aktivně dobrovolně důchodově pojištění na OSSZ Ústí nad Orlicí, je 35 klientů přihlášeno z neexistence žádného důvodu dle §6 zákona č. 155/1995 Sb., a pouze tři klienti jsou přihlášení z důvodu evidence u krajské pobočky Úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání bez hmotného zabezpečení. Z ostatních možných důvodů k přihlášení k účasti na dobrovolném důchodovém pojištění dle § 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů není v současné době na OSSZ Ústí nad Orlicí přihlášen žádný klient.

7.3.2. Výše měsíčního pojistného dobrovolně důchodově pojištěných klientů

Tabulka č. 2

Výše měsíčního pojistného	Minimální výše pojistného stanovená dle § 5c zákona č. 589/1992Sb.	Určená výše pojistného
Počet klientů – výše měsíčního pojistného	36	2

Graf č. 2

Každý klient, který se přihlašuje k dobrovolnému důchodovému pojištění, si volí výši měsíčních plateb pojistného, proto jsem si tento aspekt též vybrala pro sledování ve výzkumném šetření. Nejnižší možná částka (minimální výše vyměřovacího základu) pro platbu pojistného na důchodové pojištění je stanovena § 5c zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů. Výše tohoto vyměřovacího základu je vždy pro kalendářní rok stanovena vyhláškou Ministerstva práce a sociálních věcí.

Při sledování výše měsíčního pojistného osob dobrovolně důchodově pojištěných jsem dostala výsledek, že 36 klientů si platí minimální výši měsíčního pojistného a dva klienti si určili výši plateb pro placení pojistného.

7.3.3. Účast na důchodovém spoření dobrovolně důchodově pojištěných klientů

Tabulka č. 3

Důchodové spoření dle zák. č. 426/2001 Sb.	Účast na důchodovém spoření dle zák. č. 426/2011 Sb.	Bez účasti na důchodovém spoření dle zák. č. 426/2011 Sb.
Počet pojištěnců s účastí na důchodovém pojištění dle zák. č. 426/2011 Sb.	0	38

Graf č. 3

Klienti, kteří se přihlašují k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění, jsou povinni při vyplňování přihlášky k důchodovému pojištění uvést, zda jsou účastny také na důchodovém spoření podle zákona č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření, ve znění pozdějších předpisů. Od této skutečnosti se odvíjí výše platby na pojistném, proto jsem tuto skutečnost vymezila také jako údaj pro sledování. Minimální výše platby měsíčního pojistného je při účasti na důchodovém spoření o 2 % vyšší a tuto částku převádí okresní správa sociálního zabezpečení na účet vedený u Specializovaného finančního úřadu, jak je popsáno již v teoretické části.

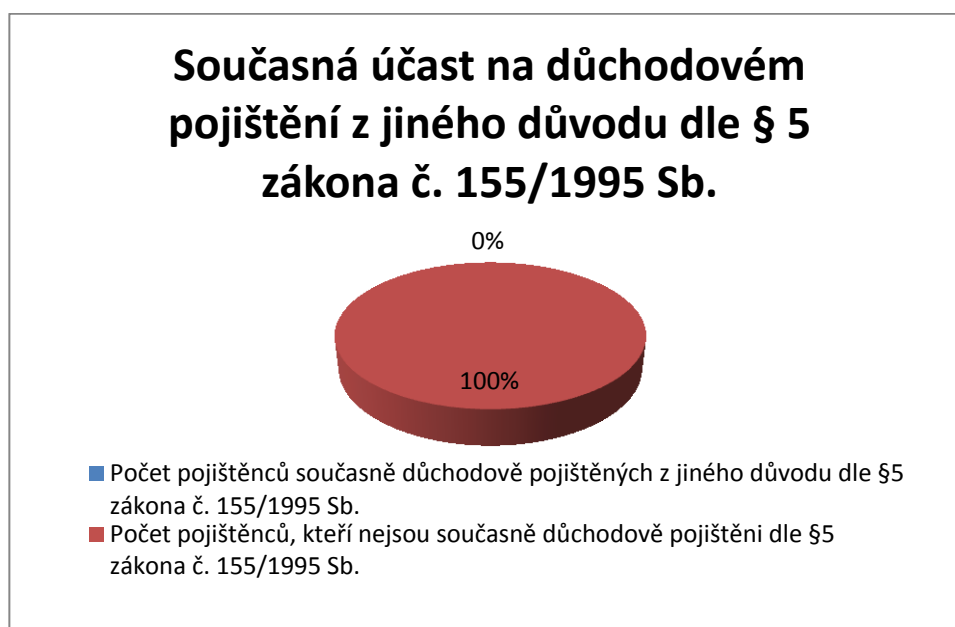
Výzkumným šetřením jsem došla k závěru, že žádný z klientů aktivně dobrovolně důchodově pojištěných na OSSZ Ústí nad Orlicí není účasten důchodového spoření.

7.3.4. Účast na důchodovém pojištění z jiného důvodu dle § 5 zákona č. 155/1995 Sb.

Tabulka č. 4

Jiná účast na důchodovém pojištění	Počet pojištěnců současně důchodově pojištěných z jiného důvodu dle § 5 zákona č. 155/1995 Sb.	Počet pojištěnců, kteří nejsou současně důchodově pojištěni dle §5 zákona č. 155/1995 Sb.
Současná účast na důchodovém pojištění z jiného důvodu dle § 5 zákona č. 155/1995 Sb.	0	38

Graf č. 4

Zákon o důchodovém pojištění připouští možnost u osoby povinně důchodově pojištěné dle § 5 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů přihlásit se současně k dobrovolnému důchodovému pojištění dle § 6 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů za účelem zvýšit si vyměřovací základ na pojistném a tím si zajistit zvýhodnění při výpočtu výše důchodu. Z tohoto důvodu jsem si také zvolila tento aspekt ke sledování ve výzkumném šetření.

Vyhodnocením zjištěných údajů jsem došla k závěru, že žádná osoba aktivně dobrovolně důchodově pojištěná na OSSZ Ústí nad Orlicí není

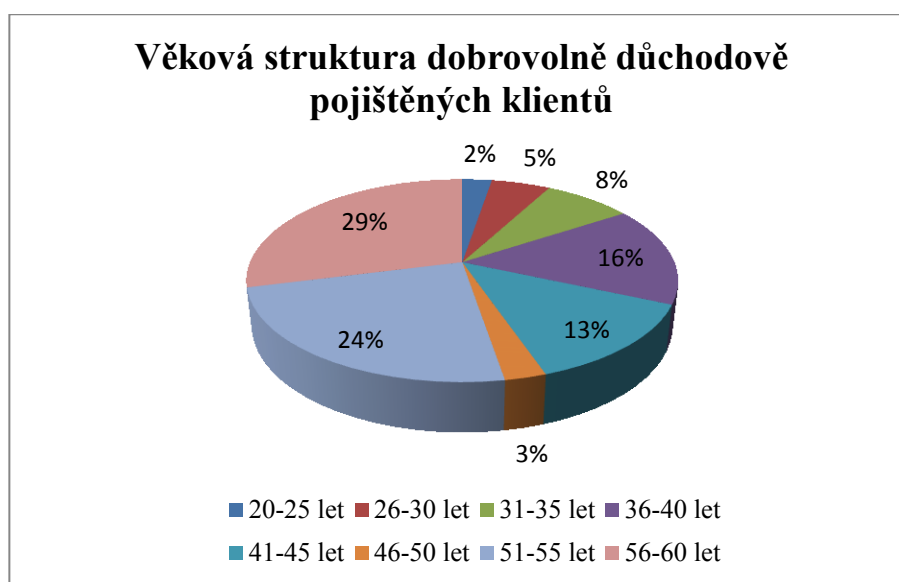
současně důchodově pojištěná z jiného důvodu dle § 5 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

7.3.5. Věková struktura dobrovolně důchodově pojištěných klientů

Tabulka č. 5

Věk	20-25 let	26-30 let	31-35 let	36-40 let	41-45 let	46-50 let	51-55 let	56-60 let
Věková struktura dobrovolně důchodově pojištěných klientů	1	2	3	6	5	1	9	11

Graf č. 5

Jako předmět zkoumání jsem si stanovila také aspekt věku takto dobrovolně důchodově pojištěných klientů.

Do tabulky se zjištěnými počty klientů byly zadány počty dobrovolně důchodově pojištěných klientů ve věkovém rozmezí od 20 do 60 let. Z výzkumného šetření vyplynulo, že ve věku od 20 do 25 let je na OSSZ Ústí nad Orlicí dobrovolně důchodově pojištěn pouze jeden klient. Ve věku od 26 do 30 let jsou na OSSZ pojištěni pouze dva klienti. Ve věku od 31 do 35 let jsou na OSSZ Ústí nad Orlicí pojištěni tři klienti. Ve věku od 36 do 40 let je zde pojištěno šest klientů. Ve věku od 41 do 45 let je na OSSZ

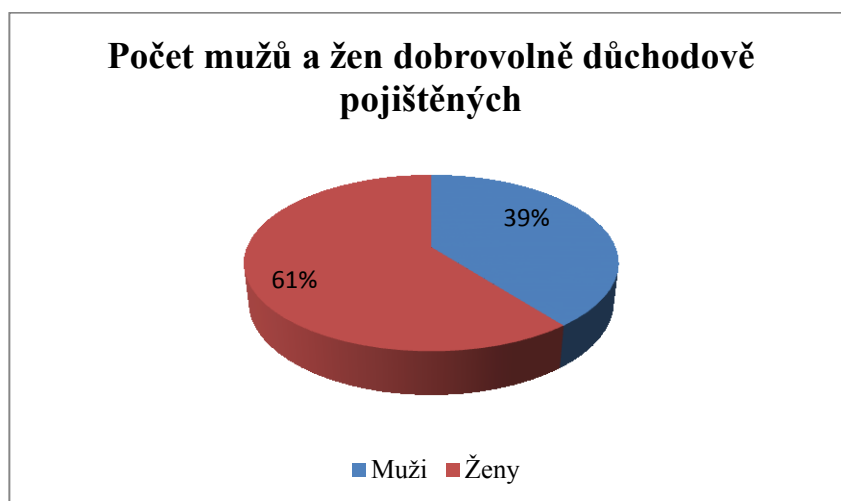
pojištěno pět klientů. Jedna osoba je dobrovolně důchodově pojištěná ve věku od 46 do 50 let. Na OSSZ Ústí nad Orlicí je ve věku od 51 do 55 let pojištěno devět klientů a ve věku od 56 do 60 let je zde pojištěno 11 klientů. Ve věku nižším dvaceti let a vyšším šedesáti let není aktivně dobrovolně důchodově pojištěn na OSSZ Ústí nad Orlicí žádný klient.

7.3.6. Počet mužů a žen dobrovolně důchodově pojištěných

Tabulka č. 6

Pohlaví	Muži	Ženy
Počet mužů a žen dobrovolně důchodově pojištěných	15	23

Graf č. 6

Při stanovení výzkumné otázky jsem si jako předmět zkoumání zvolila také sledování počtu přihlášených mužů a žen k dobrovolnému důchodovému pojištění na OSSZ Ústí nad Orlicí, což přispěje také k vymezení profilu klientů, kteří se přihlašují k dobrovolnému důchodovému pojištění na OSSZ Ústí nad Orlicí. Výzkum prokázal, že na OSSZ Ústí nad Orlicí je pojištěno 15 mužů a 23 žen.

7.3.7. Délka pojištění osob dobrovolně důchodově pojištěných

Tabulka č. 7

	Klienti dobrovolně důchodově pojištění - doba pojištění do 5 let	Klienti dobrovolně důchodově pojištění - doba pojištění do 10 let	Klienti dobrovolně důchodově pojištění doba pojištění - do 15 let
Počet klientů - délka pojištění dobrovolně důchodově pojištěných klientů	33	4	1

Graf č. 7

Při sběru dat bylo sledováno, jak dlouho jsou současní aktivní klienti dobrovolně důchodově pojištění na OSSZ Ústí nad Orlicí. Výzkumné šetření a vyhodnocení těchto dat prokázalo, že délka pojištění dobrovolně důchodově pojištěných klientů od podání přihlášky není u 33 klientů delší pěti let. U čtyř klientů je délka pojištění od podání přihlášky do deseti let a délka pojištění od podání přihlášky je u jednoho klienta do 15 let. Žádný klient přihlášený k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění na OSSZ Ústí nad Orlicí není pojištěn déle než 15 let.

7.3.8. Opakované přihlášení k dobrovolnému důchodovému pojištění

Tabulka č. 8

Opakované přihlášení k dobrovolnému důchodovému pojištění	Klienti využívající dobrovolného důchodového pojištění opakovaně	Klienti poprvé přihlášení k dobrovolnému důchodovému pojištění
Počet klientů - opakované přihlášení k dobrovolnému důchodovému pojištění	5	33

Graf č. 8

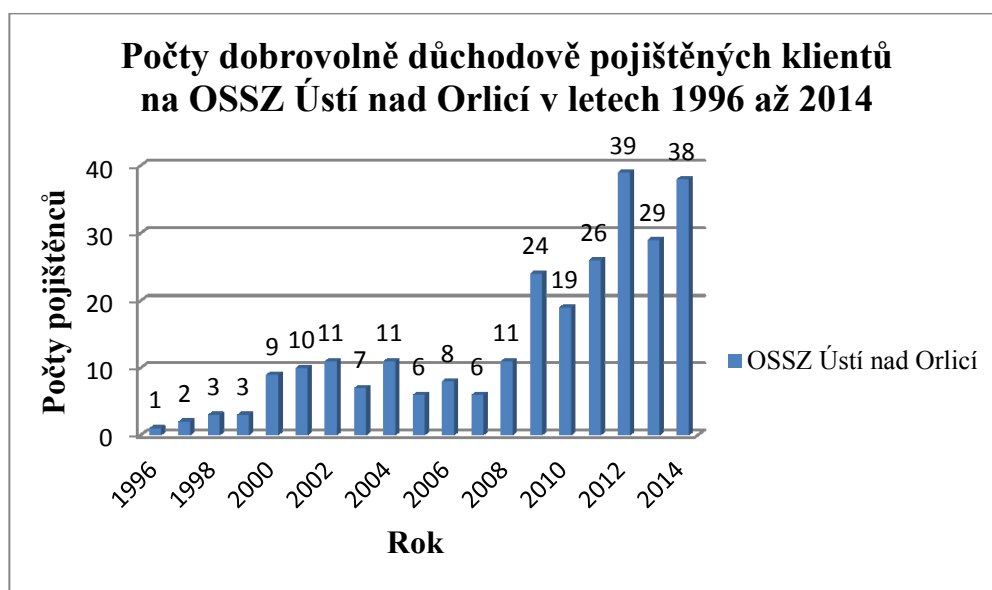
Při sledování podmínky opakovaného přihlášení k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění u aktivně pojištěných klientů Okresní správy sociálního zabezpečení v Ústí nad Orlicí bylo zjištěno, že pět klientů je přihlášeno k tomuto typu pojištění opakovaně a 33 klientů využívá této možnosti pojištění poprvé.

7.3.9. Porovnání počtu dobrovolně důchodově pojištěných klientů na OSSZ Ústí nad Orlicí

Tabulka č. 9

Rok	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
OSSZ Ústí nad Orlicí	1	2	3	3	9	10	11	7	11	6
Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	X
OSSZ Ústí nad Orlicí	8	6	11	24	19	26	39	29	38	-

Graf č. 9

Sběrem statistických dat o počtech aktivně dobrovolně důchodově pojištěných klientech na OSSZ Ústí nad Orlicí v letech 1996 až 2014 dle statistických údajů OSSZ Ústí nad Orlicí a ČSSZ bylo provedeno porovnání počtu takto pojištěných klientů a dosaženo závěru, že v jednotlivých letech od zavedení institutu dobrovolného důchodového pojištění zákonem č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů počet takto pojištěných klientů na OSSZ Ústí nad Orlicí stoupá. Data uvedená v tabulce č. 9 a grafu č. 9 byla čerpána konkrétně ze statistických údajů OSSZ Ústí nad Orlicí z let 1996 až 2000 (OSSZ Ústí nad Orlicí, 2001) a 2001 až 2005 (OSSZ Ústí nad Orlicí, 2006), z výkazů vybraných pracovních činností OSSZ Ústí nad Orlicí z let 2006 (OSSZ Ústí nad Orlicí, 2007), 2007 (OSSZ Ústí nad Orlicí, 2008), 2008 (OSSZ Ústí nad Orlicí, 2009) a dále ze statistických souhrnů důchodové agentury ČSSZ v letech 2009 až 2014 (ČSSZ, 2010), (ČSSZ, 2011), ČSSZ, 2012), (ČSSZ, 2013), (ČSSZ,

2014), (ČSSZ, 2015). Pro srovnání z výsledku výzkumu uvádím například, v počátku existence agentury dobrovolného důchodového pojištění v roce 1996 byl na OSSZ Ústí nad Orlicí takto pojištěn jeden klient. V roce 2000 bylo na OSSZ takto pojištěno devět klientů, v roce 2005 to bylo šest klientů (zde se projevil pokles počtu pojištěnců). V roce 2010 byl zaznamenán nárůst na 19 dobrovolně důchodově pojištěných klientů a v posledním sledovaném roce 2014 jich bylo 38. Dle výše uvedeného grafu č. 9 můžeme pozorovat v průběhu let 1996 až 2014 drobné poklesy počtů těchto klientů, ale při srovnání celkového vývoje mají počty aktivně dobrovolně důchodově pojištěných klientů na OSSZ Ústí nad Orlicí vzrůstající tendenci.

7.4. Závěry výzkumného šetření

Na začátku výzkumného šetření jsem si stanovila hlavní výzkumnou otázku a k ní devět dílčích výzkumných otázek. V této kapitole odpovím postupně na jednotlivé dílčí výzkumné otázky a na závěr zodpovím hlavní výzkumnou otázku.

Výzkumná otázka č. 1

Jaký důvod k pojištění uvádějí klienti na přihlášce k dobrovolnému důchodovému pojištění?

Výzkumným šetřením bylo zjištěno, že na OSSZ Ústí nad Orlicí jsou přihlášení z důvodu vedení v evidenci úřadu práce bez hmotného zabezpečení tři osoby (8 %) a 35 osob (92 %) takto dobrovolně důchodově pojištěných uvádí na přihlášce k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění jako důvod neexistenci žádného důvodu dle § 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Výzkumná otázka č. 2

Jakou výši pojistného volí klienti při přihlášení k dobrovolnému důchodovému pojištění?

Výzkumným šetřením se prokázalo, že 36 (95 %) klientů volí minimální výši měsíčního pojistného a pouze dva (5 %) klienti dobrovolně důchodově pojištění si určili výši měsíčního pojistného.

Výzkumná otázka č. 3

Kolik dobrovolně důchodově pojištěných klientů je účastných na důchodovém spoření podle zákona č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření, ve znění pozdějších předpisů?

Výzkumné šetření prokázalo, že žádný z klientů přihlášených k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění na OSSZ Ústí nad Orlicí není účasten důchodového spoření.

Výzkumná otázka č. 4

Kolik dobrovolně důchodově pojištěných klientů je současně důchodově pojištěných z jiného důvodu dle § 5 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění ve znění pozdějších předpisů?

Výzkumem se prokázalo, že žádný z aktivně dobrovolně důchodově pojištěných klientů na OSSZ Ústí nad Orlicí není současně důchodově pojištěn z jiného důvodu, který stanovuje § 5 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Výzkumná otázka č. 5

Jaká je věková struktura aktivně dobrovolně důchodově pojištěných klientů na OSSZ Ústí nad Orlicí?

Věková struktura aktivně dobrovolně důchodově pojištěných klientů vypadá následovně. Od 20 do 25 let je na OSSZ Ústí nad Orlicí dobrovolně důchodově pojištěn pouze jeden (2%) klient. Ve věku od 26 do 30 let jsou na OSSZ pojištěni pouze dva (5 %) klienti. Ve věku od 31 do 35 let jsou na OSSZ Ústí nad Orlicí pojištěni tři (8%) klienti. Ve věku od 36 do 40 let je zde pojištěno šest (16 %) klientů. Ve věku od 41 do 45 let je na OSSZ pojištěno pět (13 %) klientů. Jedna osoba (3 %) je dobrovolně důchodově pojištěná ve věku od 46 do 50 let. Na OSSZ Ústí nad Orlicí je ve věku od 51 do 55 let pojištěno devět (24%) klientů a ve věku od 56 do 60 let je zde pojištěno 11 (29 %) klientů. Ve věku nižším dvaceti let a vyšším šedesáti let není aktivně dobrovolně důchodově pojištěn na OSSZ Ústí nad Orlicí žádný klient. Z grafu č. 5 vyčteme, že nejvíce klientů přihlášených k tomuto pojištění je ve věku od 56 do 60 let a nejméně klientů využívajících dobrovolného důchodového pojištění je ve věku do 25 let.

Výzkumná otázka č. 6

Jaký je poměr aktivně dobrovolně důchodově pojištěných mužů a žen na OSSZ Ústí nad Orlicí?

Výzkum prokázal, že na OSSZ Ústí nad Orlicí je pojištěno méně mužů než žen. Konkrétně je to 15 (39 %) mužů a 23 (61%) žen.

Výzkumná otázka č. 7

Jaká je délka pojištění u aktivně dobrovolně důchodově pojištěných klientů na OSSZ Ústí nad Orlicí?

Délka pojištění dobrovolně důchodově pojištěných klientů od podání přihlášky není u 33 (87 %) klientů delší pěti let. U čtyř (10 %) klientů je délka pojištění od podání přihlášky do deseti let a délka pojištění od podání přihlášky je u jednoho (3 %) klienta do 15 let. Žádný klient přihlášený k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění na OSSZ Ústí nad Orlicí není pojištěn déle než 15 let.

Výzkumná otázka č. 8

Jaký je poměr aktivně dobrovolně důchodově pojištěných klientů, kteří využívají dobrovolného důchodového pojištění poprvé a kteří využívají tohoto pojištění opakovaně?

Výzkumem bylo zjištěno, že pět (13 %) klientů je přihlášeno k tomuto typu pojištění opakovaně a 33 (87 %) klientů využívá této možnosti pojištění poprvé.

Výzkumná otázka č. 9

Stoupá v jednotlivých letech počet klientů na OSSZ Ústí nad Orlicí, kteří volí možnost dobrovolného důchodového pojištění dle § 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů?

Z výzkumu dle tabulky č. 9 a grafu č. 9 je patrné, že počet klientů, kteří využívají možnost dobrovolného důchodového pojištění na Okresní správě sociálního zabezpečení v Ústí nad Orlicí má v celkovém vývoji v letech 1996 až 2014 vzrůstající charakter. Dle vyhodnocených výsledků je patrné, že v počátcích zavedení institutu dobrovolného důchodového pojištění dle § 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů nebyl klienty tento typ důchodového pojištění téměř využíván. Od

roku 2010 lze sledovat určitý nárůst využití tohoto institutu dobrovolného důchodového pojištění. Ale jak jsem již uvedla v teoretické části bakalářské práce počet klientů dobrovolně důchodově pojištěných je ve srovnání s počtem klientů důchodově pojištěných z jiného důvodu dle § 5 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů velice malý.

Na závěr této kapitoly shrnu všechny výsledky provedeného výzkumného šetření. Výzkumem a zhodnocením jeho výsledků jsem odpověděla na stanovené dílčí výzkumné otázky a tím jsem získala odpověď na hlavní výzkumnou otázku, že klienti, kteří se přihlašují k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění dle § 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů neuvádí při přihlašování se k tomuto pojištění žádný z důvodů dle § 6 tohoto zákona. To znamená, že to nejsou osoby např. v evidenci úřadu práce, bez hmotného zabezpečení, nejsou to studenti, nejsou to lidé, kteří pracují v cizině, nejsou to lidé v dobrovolnické službě, ani zaměstnanci zahraničního zaměstnavatele, s nímž Česká republika nemá uzavřenou smlouvu o sociálním pojištění, nejsou to poslanci Evropského parlamentu, ani manželky nebo registrovaní partneři, které následují manžela nebo registrovaného partnera při výkonu práce v zahraničí nebo při výkonu zahraniční služby. Dále výzkum vyloučil současnou účast těchto klientů na důchodovém pojištění z jiného důvodu dle § 5 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. To znamená, že z výše uvedeného můžeme usuzovat, že tento druh důchodového pojištění volí klienti, kteří nemají žádné příjmy z výdělečné činnosti, která by jim ze zákona zakládala účast na důchodovém pojištění, ani jim neplyne náhradní doba pojištění (např. osoby se zdravotním postižením, osoby pečující o dítě do věku 4 let, poživatelé invalidního důchodu třetího stupně atd., jak je uvedeno již v teoretické části bakalářské práce), tudíž v momentě vzniku sociální situace, jako je stáří, případná invalidita nebo úmrtí živitele, nemají potřebnou dobu pojištění a nedosáhnou nároku na důchod. Klienti dobrovolně důchodově pojištění si tedy touto formou pojištění řeší získání doby pojištění potřebné pro nárok na důchod. Dalším zkoumáním jsem došla k výsledku, že klienti dobrovolně důchodově pojištění si platí

převážně minimální měsíční pojistné, což můžeme připočíst též faktu, že jim neplynou příjmy z výdělečné činnosti. Také jsem zjistila, že žádný z klientů dobrovolně důchodově pojištěných není účasten na důchodovém spoření dle zákona 426/2011 Sb., o důchodovém spoření, které navyšuje platbu měsíčního pojistného. Při zkoumání věku se prokázalo, že nejvíce pojištěnců zkoumaného souboru jsou osoby ve věku nad 56 let, a také se mi ukázalo, že je na OSSZ Ústí nad Orlicí aktivně dobrovolně důchodově pojištěných více žen než mužů. Z dalších závěrů zjištěných výzkumným šetřením je, že klienti využívají institutu dobrovolného důchodového pojištění převážně pro překlenutí kratší doby, která jim chybí v délce doby pojištění potřebné pro získání nároku na důchod a nejvíce klientů aktivně dobrovolně důchodově pojištěných na OSSZ Ústí nad Orlicí využívají tohoto typu pojištění poprvé.

Budu-li vycházet z výsledků výzkumu jednotlivých aspektů a brát v úvahu výsledky s největším poměrným zastoupením, vypadá profil klienta, který volí možnost dobrovolného důchodového pojištění na Okresní správě sociálního zabezpečení takto. Jsou to ženy ve věku od 56 do 60 let. Při přihlášení se k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění neuvádějí žádný z důvodů k pojištění. Nejsou povinně důchodově pojištěny ze zákona, to znamená, že nemají žádné příjmy z výdělečné činnosti ani jim neplyne náhradní doba pojištění. Tito klienti si platí minimální výši měsíčního pojistného a nejsou účastny důchodového spoření. Jsou takto pojištěni v délce do 5 let a využívají tohoto pojištění poprvé.

Na Okresní správě sociálního zabezpečení v Ústí nad Orlicí v letech 1996 až 2014 vzrůstá počet dobrovolně důchodově pojištěných klientů dle § 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Závěr

V bakalářské práci jsem se věnovala tématu dobrovolného důchodového pojištění. V jednotlivých kapitolách teoretické části bakalářské práce jsem popsala systém sociálního zabezpečení a orgány státní správy, které jsou pověřené správou důchodového pojištění. Věnovala jsem se sociálnímu pojištění a snažila jsem se objasnit problematiku důchodového pojištění a podrobně jsem se snažila věnovat problematice dobrovolného důchodového pojištění dle § 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů. V teoretické části bakalářské práce byly vymezeny základní pojmy, které jsou stěžejní pro orientaci v problematice důchodového pojištění a byly zde uvedeny právní normy související s problematikou důchodového pojištění.

V praktické části bakalářské práce jsem se věnovala výběru metody a techniky pro zkoumání vymezených aspektů, které jsem během výzkumného šetření zkoumala. Jednalo se o kvantitativní strategii výzkumu, konkrétně o obsahovou analýzu dokumentů. Z charakteru stanoveného cíle jsem stanovila výzkumnou otázku. Při sběru dat jsem všechny zjištěné údaje zaznamenávala do předem připravených záznamových archů. Cílem práce bylo vymežit profil klientů, kteří se přihlašují k dobrovolnému důchodovému pojištění dle § 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů a zjistit zda vzrůstá počet takto pojištěných klientů na OSSZ Ústí nad Orlicí.

V závěru práce jsem vyhodnotila výsledky výzkumného šetření a odpověděla na výzkumnou otázku. Domnívám se, že se mi podařilo na stanovené otázky odpovědět a naplnit tak v úvodu stanovený cíl bakalářské práce.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 - Důvod přihlášení k účasti na dobrovolném důchodovém pojištění.....	52
Tabulka č. 2 - Výše měsíčního pojistného.....	54
Tabulka č. 3 - Důchodové spoření dle zák. č. 426/2001 Sb.	55
Tabulka č. 4 - Jiná účast na důchodovém pojištění dle § 5 zákona č. 155/1995 Sb.	56
Tabulka č. 5 - Věková struktura dobrovolně důchodově pojištěných klientů.....	57
Tabulka č. 6 - Počet mužů a žen dobrovolně důchodově pojištěných.....	58
Tabulka č. 7 - Počet klientů - délka pojištění dobrovolně důchodově pojištěných klientů.....	59
Tabulka č. 8 - Opakované přihlášení k dobrovolnému důchodovému pojištění.....	60
Tabulka č. 9 - Porovnání počtu dobrovolně důchodově pojištěných klientů na OSSZ Ústí nad	61

Seznam grafů

Graf č. 1 - Počet pojištěnců - důvod přihlášení k účasti na dobrovolném důchodovém pojištění.....	53
Graf č. 2 - Výše měsíčního pojistného.....	54
Graf č. 3 - Počet pojištěnců s účastí na důchodovém spoření dle zák. č. 426/2001 Sb.	55
Graf č. 4 - Současná účast na důchodovém pojištění z jiného důvodu dle § 5 zákona č. 155/1995 Sb.	56
Graf č. 5 - Věková struktura dobrovolně důchodově pojištěných klientů...57	
Graf č. 6 - Počet mužů a žen dobrovolně důchodově pojištěných.....	58
Graf č. 7 - Počet klientů - délka pojištění dobrovolně důchodově pojištěných klientů.....	59
Graf č. 8 - Počet klientů - opakované přihlášení k dobrovolnému důchodovému pojištění.....	60
Graf č. 9 - Počty dobrovolně důchodově pojištěných klientů na OSSZ Ústí nad Orlicí v letech 1996 až 2014.....	61

Použitá literatura

- 1) Koldinská, K. Sociální právo. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-620-6.
- 2) Krebs, V. a kol. Sociální politika. 4. vyd. Praha: Aspi, a.s., 2007. ISBN 978-807357-276-1.
- 3) Matoušek, O. Slovník sociální práce. 2. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.
- 4) Potůček, M. Sociální politika. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. ISBN 80-85850-01-X.
- 5) Tomeš, I. Obory sociální politiky. 1. vyd. Praha: Portál, 2011 ISBN 978-80-7367-868-5.
- 6) Tomeš, I. Sociální správa: úvod do teorie a praxe. 2. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-483-0.
- 7) Tomeš, I. Úvod do teorie a metodologie sociální politiky. 1. Vyd. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-680-3.

Právní normy

- 1) Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů
- 2) Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů
- 3) Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

Internetové zdroje

- 1) Pojistné na sociální zabezpečení dostupné z <http://www.cssz.cz/cz/pojistne-na-socialni-zabezpeceni/>
- 2) ČSSZ dostupné z <http://www.socialni-pojistovna.cz/cz/o-cssz/profil-organizace/>
- 3) Ministerstvo práce a sociálních věcí dostupné z <http://www.mpsv.cz/cs/65>

Jiné zdroje

- 1) Statistické údaje agendy důchodového pojištění 1996-2000: Ústí nad Orlicí: OSSZ, 2001
- 2) Statistické údaje agendy důchodového pojištění 2001-2005: Ústí nad Orlicí: OSSZ, 2006
- 3) Statistický souhrn důchodové agendy II. pololetí 2009: Praha: ČSSZ, 2010
- 4) Statistický souhrn důchodové agendy II. pololetí 2010: Praha: ČSSZ, 2011
- 5) Statistický souhrn důchodové agendy II. pololetí 2011: Praha: ČSSZ, 2012
- 6) Statistický souhrn důchodové agendy II. pololetí 2012: Praha: ČSSZ, 2013
- 7) Statistický souhrn důchodové agendy II. pololetí 2013: Praha: ČSSZ, 2014
- 8) Statistický souhrn důchodové agendy II. pololetí 2014: Praha: ČSSZ, 2015
- 9) Přehled vybraných statistických ukazatelů z agend ČSSZ: Praha: ČSSZ, 2015
- 10) Tisková zpráva: Praha: ČSSZ, 2015
- 11) Výkaz vybraných pracovních činností II. pololetí 2006: Ústí nad Orlicí: OSSZ, 2007
- 12) Výkaz vybraných pracovních činností II. pololetí 2007: Ústí nad Orlicí: OSSZ, 2008
- 13) Výkaz vybraných pracovních činností II. pololetí 2008: Ústí nad Orlicí: OSSZ, 2009

Seznam příloh

Příloha č. 1 Přihláška k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění	73
Příloha č. 2 Odhláška z dobrovolné účasti na pojištění	74
Příloha č. 3 Důchodový věk pojištěnců narozených v období let 1936 až 1977	75
Příloha č. 4 Přehled minimální výše měsíčního vyměřovacího základu, výše sazby a nejnižší výše pojistného osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění.....	76
Příloha č. 5 Záznamový arch č. 1	77
Příloha č. 6 Záznamový arch č. 2	78

Evidenční stůlek	Příhláška k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění podle § 6 zákona č. 155/1995 Sb.	 ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ	
Místně příslušná OSSZ/PSSZ/MSSZ Brno			
A. Základní identifikace			
Příjmení	Jméno	Rodné příjmení	Rodné číslo
____	____	____	____
Všechna dřívější příjmení	Titul	Pohlaví	
____	____	____	
Datum narození	Místo narození	Stát narození	Státní občanství
____	____	____	____
Ulice	Číslo domu	Obec	PSČ Stát
____	____	____	____
E-mail	Telefon	ID Datové schránky	
____	____	____	
B. Adresa pro doručování			
Ulice	Číslo domu	Obec	PSČ Stát
____	____	____	____
C. Adresa pobytu v ČR (je-li trvalý pobyt mimo ČR)			
Ulice	Číslo domu	Obec	PSČ
____	____	____	____
D. Důchodové pojištění			
Účast na důchodovém spoření podle zákona č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření, ve znění pozdějších předpisů			☐ ano ☐ ne
Cizozemský nositel důchodového pojištění		Cizozemské číslo pojištění	
____	____		
Ulice	Číslo domu	Obec	PSČ Stát
____	____	____	____
Přihlašuji se k dobrovolné účasti na pojištění na dobu		Důvod účasti	
Od ____	Do ____	____	
Od ____	Do ____		
Od ____	Do ____		
Od ____	Do ____		
Od ____	Do ____		
Vyměřovací základ (měsíční)			
☐ Minimální ve smyslu ust. § 5c zákona č. 589/1992 Sb.	☐ Určený	Vyměřovací základ ve výši ____ Kč	Měsíční pojistné ve výši ____ Kč
Platba - typ platby	Perioda platby	Číslo účtu	Kód banky IBAN
____	____	____	____
☐ Požaduji každoroční zaslání údajů dle ust. § 39a odst. 4 zákona č. 582/1991 Sb.			
..... Datum, podpis pojistěnce			

Evidenční štítek	Odhláška z účasti na dobrovolném důchodovém pojištění podle § 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění
1. Rodné číslo ____	
2. Příjmení ____	
3. Jméno ____ Titul ____	
4. Den ukončení pojištění ____	
Datum ____	____ podpis
Vyplní OSSZ/PSSZ/MSSZ: Pojištění ve smyslu ust. § 6 odst. ____ písm. ____ zákona č. 155/1995 Sb. trvalo: od ____ do ____ Typ pojištění ____ (1 – 4) ____	
Datum ____	____ Razítko OSSZ/PSSZ/MSSZ podpis
 3 2 7 2 1 2 4 4 2 7	
ČSSZ – 89 322 2 1/2013	

**Důchodový věk pojištěnců narozených v období let 1936 až 1977
dle přílohy zákona č. 155/1995 Sb.**

Rok narození	Důchodový věk činí u					
	mužů	žen s počtem vychovaných dětí				
		0	1	2	3 a 4	5 a více
1936	60r+2m	57r	56r	55r	54r	53r
1937	60r+4m	57r	56r	55r	54r	53r
1938	60r+6m	57r	56r	55r	54r	53r
1939	60r+8m	57r+4m	56r	55r	54r	53r
1940	60r+10m	57r+8m	56r+4m	55r	54r	53r
1941	61r	58r	56r+8m	55r+4m	54r	53r
1942	61r+2m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m	53r
1943	61r+4m	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m	53r+4m
1944	61r+6m	59r	57r+8m	56r+4m	55r	53r+8m
1945	61r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m	54r
1946	61r+10m	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m
1947	62r	60r	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m
1948	62r+2m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m	55r
1949	62r+4m	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m
1950	62r+6m	61r	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m
1951	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m	56r
1952	62r+10m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m
1953	63r	62r	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m
1954	63r+2m	62r+4m	61r	59r+8m	58r+4m	57r
1955	63r+4m	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m
1956	63r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m
1957	63r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+4m	58r
1958	63r+10m	63r+10m	62r+8m	61r+2m	59r+8m	58r+4m
1959	64r	64r	63r+2m	61r+8m	60r+2m	58r+8m
1960	64r+2m	64r+2m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+2m
1961	64r+4m	64r+4m	64r+2m	62r+8m	61r+2m	59r+8m
1962	64r+6m	64r+6m	64r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+2m
1963	64r+8m	64r+8m	64r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m
1964	64r+10m	64r+10m	64r+10m	64r+2m	62r+8m	61r+2m
1965	65r	65r	65r	64r+8m	63r+2m	61r+8m
1966	65r+2m	65r+2m	65r+2m	65r+2m	63r+8m	62r+2m
1967	65r+4m	65r+4m	65r+4m	65r+4m	64r+2m	62r+8m
1968	65r+6m	65r+6m	65r+6m	65r+6m	64r+8m	63r+2m
1969	65r+8m	65r+8m	65r+8m	65r+8m	65r+2m	63+8m
1970	65r+10m	65r+10m	65r+10m	65r+10m	65r+8m	64r+2m
1971	66r	66r	66r	66r	66r	64r+8m
1972	66r+2m	66r+2m	66r+2m	66r+2m	66r+2m	65r+2m
1973	66r+4m	66r+4m	66r+4m	66r+4m	66r+4m	65r+8m
1974	66r+6m	66r+6m	66r+6m	66r+6m	66r+6m	66r+2m
1975	66r+8m	66r+8m	66r+8m	66r+8m	66r+8m	66r+8m
1976	66r+10m	66r+10m	66r+10m	66r+10m	66r+10m	66r+10m
1977	67r	67r	67r	67r	67r	67r

Přehled minimální výše měsíčního vyměřovacího základu, výše sazby a nejnižší výše pojistného osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění dle § 6 zákona č. 155/1995 Sb., od roku 1996 do roku 2015

Nejnižší výše měsíčního vyměřovacího základu, výše sazby a nejnižší výše pojistného.

období (1. 1. – 31. 12.)	nařízení vlády/ vyhláška	minimální výše vyměřovacího základu		sazba pojistného	minimální výše pojistného	
		měsíční	roční		měsíční	roční
1996	155/1995 Sb.	5.000,- Kč	60.000,- Kč	26 %	1.300,- Kč	15.600,- Kč
1997	255/1996 Sb.	5.600,- Kč	67.200,- Kč	26 %	1.456,- Kč	17.472,- Kč
1998	254/1997 Sb.	5.900,- Kč	70.800,- Kč	26 %	1.534,- Kč	18.408,- Kč
1999	234/1998 Sb.	6.100,- Kč	73.200,- Kč	26 %	1.586,- Kč	19.032,- Kč
2000	228/1999 Sb.	6.300,- Kč	75.600,- Kč	26 %	1.638,- Kč	19.656,- Kč
2001	375/2000 Sb.	6.600,- Kč	79.200,- Kč	26 %	1.716,- Kč	20.592,- Kč
2002	346/2001 Sb.	7.100,- Kč	85.200,- Kč	26 %	1.846,- Kč	22.152,- Kč
2003	439/2002 Sb.	7.400,- Kč	88.800,- Kč	26 %	1.924,- Kč	23.088,- Kč
2004	338/2003 Sb.	7.500,- Kč	90.000,- Kč	28 %	2.100,- Kč	25.200,- Kč
2005	521/2004 Sb.	8.400,- Kč	100.800,- Kč	28 %	2.352,- Kč	28.224,- Kč
2006	414/2005 Sb.	9.100,- Kč	109.200,- Kč	28 %	2.548,- Kč	30.576,- Kč
2007	462/2006 Sb.	9.600,- Kč	115.200,- Kč	28 %	2.688,- Kč	32.256,- Kč
2008	257/2007 Sb.	10.000,- Kč	120.000,- Kč	28 %	2.800,- Kč	33.600,- Kč
2009	365/2008 Sb.	5.889,- Kč	70.668,- Kč	28 %	1.649,- Kč	19.788,- Kč
2010	339/2009 Sb.	5.928,- Kč	71.136,- Kč	28 %	1.660,- Kč	19.920,- Kč
2011	283/2010 Sb.	6.185,- Kč	74.220,- Kč	28 %	1.732,- Kč	20.784,- Kč
2012	286/2011 Sb.	6.285,- Kč	75.420,- Kč	28 %	1.760,- Kč	21.120,- Kč
2013	324/2012 Sb.	6.471,- Kč	77.652,- Kč	28 %	1.812,- Kč	21.744,- Kč
2014	296/2013 Sb.	6.486,- Kč	77.832,- Kč	28 %	1.817,- Kč	21.804,- Kč
2015	208/2014 Sb.	6.653,- Kč	79.836,- Kč	28 %	1.863,- Kč	22.356,- Kč

Nejnižší výše měsíčního vyměřovacího základu, výše sazby a nejnižší výše pojistného osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění a zároveň důchodového spoření podle zákona č. 426/2011 Sb.

období (1. 1. – 31. 12.)	nařízení vlády/ vyhláška	minimální výše vyměřovacího základu		sazba pojistného	minimální výše pojistného	
		měsíční	roční		měsíční	roční
2013	324/2012 Sb.	6.471,- Kč	77.652,- Kč	30 %	1.942,- Kč	23.304,- Kč
2014	296/2013 Sb.	6.486,- Kč	77.832,- Kč	30 %	1.946,- Kč	23.352,- Kč
2015	208/2014 Sb.	6.653,- Kč	79.836,- Kč	30 %	1.996,- Kč	23.952,- Kč

**ZÁZNAMOVÝ ARCH - POČTY ÚČASTNÍKŮ DOBROVOLNĚ DŮCHODOVĚ POJIŠTĚNÝCH V JEDNOTLIVÝCH LETECH
NA OSSZ ÚSTÍ NAD ORLICÍ**

Roky	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
OSSZ Ústí nad Orlicí																				

ANOTACE

Jméno a příjmení autora: Marcela Dostálová

Název katedry a fakulty: Katedra sociologie, andragogiky a kulturní
antropologie
Filozofická fakulta

Název bakalářské práce: Dobrovolné důchodové pojištění

Vedoucí práce: Mgr. Bc. Zbyněk Vočka

Počet znaků: 123 654

Počet příloh: 6

Počet použitých zdrojů: 26

Klíčová Slova ČJ: sociální zabezpečení, okresní správa sociálního zabezpečení, sociální pojištění, důchodové pojištění, dobrovolné důchodové pojištění, pojištěnec, doba pojištění, náhradní doba pojištění.

Klíčová Slova AJ: social security, social security administration, social insurance, pension insurance, voluntary pension insurance, insured person, period of insurance, period treated as period of insurance.

Anotace:

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku dobrovolného důchodového pojištění. Cílem bakalářské práce bylo vymezit profil klientů dobrovolně důchodově pojištěných a porovnat počty takto důchodově pojištěných klientů v jednotlivých letech. Teoretická část popisuje systém sociálního zabezpečení a podrobně seznamuje s problematikou důchodového pojištění a dobrovolného důchodového pojištění. Dále jsou v teoretické části vymezeny základní pojmy a legislativní ukotvení problematiky důchodového pojištění. V empirické části bakalářské práce bylo provedeno výzkumné šetření pomocí kvantitativní metody výzkumu, konkrétně obsahové analýzy dokumentů. Úkolem výzkumu bylo zjistit, jaký typ klientů se přihlašuje k dobrovolnému důchodovému pojištění a porovnat počty pojištěnců v jednotlivých letech.

Annotation:

The bachelor thesis is focused on the issues of the voluntary pension insurance. The aim of the thesis is to define the profiles of voluntary pension insurance clients and to compare the numbers of those clients in single years. The theoretical part describes the social security system and presents the issues of pension insurance and voluntary pension insurance in detail. Furthermore, the theoretical part defines basic terms and the legislative support of pension insurance system. In the empirical part of the thesis a research was carried out using quantitative method of research, specifically the content analysis of documents. The aim of the research was to discover what type of clients register to voluntary pension insurance, and to compare the numbers of insured persons in single years.